

REDACTIUNEA,
ADMINISTRAȚIUNEA ȘI TIPOGRAFIA
Brazov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Remerșii retranșate nu se
returnează și se retrimit.
Y. S. E. R. A. T. E.
Se trimite în Administrație
Brazov și la următoarele
SIFURURI de ANUNȚURI:
In Viena la M. Dukas Nachr.,
Nur. Augereid & Emmerle
Leder, Heinrich Gohalek, A. O.
pslik Nachr., Anton Orpelik.
In Budapeșta la A. V. Golber-
ger, Ekstein Bernat, Iuliu Le-
opold (VII) Krasztes-hörut
Prețul inserțiilor: o serie
garmond pe o coloană 10 bani
pentru o publicație. Publicări
mai dese după tarită și invo-
lă. — RECLAME pe pagina
8-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

GAZETA apare în săptămânal
Abonamente pentru Austro-Ungary
Pe un an 24 cor., pe șase
luni 13 cor., pe trei luni 6 cor.
N-ri de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate.
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-ri de Duminică 3 fr. pe an.
Se primumă la toate ofi-
cile poștale din țară și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brazov:
Administrația, Piața mare
dărgul Inalt Nr. 30, etajul
I. Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dusul acasă: Pe un an 24
cor., pe șase luni 13 cor., pe
trei luni 6 cor. — Un esem-
pliar 10 bani. — Atât abona-
mentele, cât și inserțiile
sunt a se plăti înainte.

(Număr de Duminică 42.)

Telefon: Nr. 226.

Nr. 223. — Anul LXXII.

Brazov, Joi-Vineri 16 (29) Octomvrie

1909.

300,000.

Din vâlmășagul sforțarilor de tot neamul cari se depun în munca pen- tru înaintarea poporului nostru, ochiul ager al scrutătorului treaz par' c'ar desluși o tendență ce se limpezește cu fiecare zi luând forma tot mai ho- tărătă a unei îndrumări realiste și să- nătoase: mentalitatea noastră începe a se cristaliza mereu, desbrăcându-se succesiv de balastul ideolog-romantic caracteristic epocii poreclite a entu- ziaștilor. Entuziasmului, în accepția aceasta a cuvântului, i s-au cam is- prăvit zilele.

Firește, octogenariul, al cărui trup istovit ne mai aparține încă, dar al cărui suflet e 'ngropat în trecutul auriu al „redeșteptării noastre națio- nale“, — sexagenarul, care apucase în floarea vârstei sale vremile pline de mari nădejdi, în cari prin voinica pleiadă dela 60, ni s'a statornicit tot ceace ne-a mai rămas ca așezăminte culturale-naționale, — chiar idealistii și romanticii moderni văd în stânge- rea acestui „entuziasm“ decadența și discompoziția treptată, văd numai vi- rusul ce disolvă organismul nostru național.

Nimeni nu le contestă tuturor partea lor de adevăr. Inșă cu toate mizeriile, cu toată laturea pigmea a epocii noastre contemporane, ne place a crede că și de partea noastră s'ar putea descoperi un sâmbure mititel de dreptate, din care — cu oarecare logică și mai multă bunăvoință — să se scoată deducțiunea că: nu entu- ziasmul este acela care trage de moarte, ci că în acest intermezzo pu- țin simfonic al vieții noastre publice se săvârșește o prefacere a psihicului nostru individual și colectiv, — că în zi- lele noastre se înfiripă o îndrumare reală purtând o notă pronunțată de

primenire, un nou curent, care începe a se înstăpâni pe întreg felul nostru de-a gândi și lupta.

Domol și fără fast, însă cu atât mai sistematic, se instalează în mie- zul activității noastre, neunitare și dismembrate, această epocă practică și singură în stare de a ne duce ma- tematicește sigur cătră izbândă.

Căci am ajuns în sfârșit și noi vremea, când vorba dulceagă, fraza îngrijită și rotunzită, discursurile so- nore și pline de aluzii nu mai prind. Mulțimea s-a desmetecit, s-a cumi- nțit, s-a rafinat. Ea nu mai crede oricărui „apostol“ înflăcărat cocoțat cu entu- ziasm în spinarea butoiului de bere — lumea s-a plictisit de vorbele late și umflate, ea cere azi fapte. Pentru că a ajuns și neamul nostru — ce e drept cam târziu și după prea multe sinamăgiri — la convingerea, că *forța e singura taină a izbândei*. Nici când vre-un popor n-a invins prin constru- iri de programe, prin smerenie și lo- ialitate, prin alipire cătră cutare ori cutare, el a biruit exclusiv prin pu- terea și vigoarea sa fizică incununa- tă de superioritatea sa sufletească și cultu- rală. La rădăcina ori-cărei întreprin- deri naționale, ori-cărei acțiuni mari stă azi mai mult decât ori când *ba- nul*. Oricare sfortare se va promova mai grabnic prin câțiva gologani de cât prin sute de discursuri „classice“ și Românul va trebui să se nască de aci înainte și altceva decât poet.

Dar pentru ce am cădea în gre- șala veche făurind la fraze, când ne stă intrajutor o disciplină modernă care ne scutește de orice rătăciri ale fantaziei.

Vino deci statistică, tu proză rece și seacă, însă tocmai de aceea singura realitate și înșiră-ți dovezile pe cari nici cel mai aprig „ritor“, nici cel mai „subtilissim doctor“ să

nu le poată contrazice și clătina. Arată-ne, că nici când nu s-a jertfit și ai intensiv ca de-o vreme incoace și că acuma chiar, în ceva mai bine de-o lună de zile, acest popor sărac și năcăjit și-a sporit avuția națională cu daruri cari apropiie suma de trei sute mii de coroane, vii și moții in- trecându-se într-o nobilă emulație în dragostea de neam și duhul de jertfă: Biserica desigur măreață, ce se va înălța falnică într-una din piețele principale ale Clujului, a primit câte- va mii de coroane ca daruri dela vlădicii noștrii uniți.

Pentru masa studenților univer- sitari din acelaș oraș, I. P. S. Sa me- tropolitul Victor din Blaj a dăruit de curând suma de cinci sute coroane, episcopul Radu o sută, fondul die- cesan din Gherla altă sută, apoi câteva daruri mai mărunte cari toate împreună fac mai o mie de coroane.

Profesorul universitar Simion Mân- drescu, aducându-și aminte de lipsu- rile pe cari le duce gimnastul ro- mân sărac, cinstește mesei studen- ților dela Brazov trei sute coroane, alții, al căror nume regret mult că-mi scapă, dăruiesc sume mai mici, ridi- cându-se totuși cifra la aproape cinci sute de coroane.

Decursul serbărilor naționale din Bălgrad și Sibiu ne sunt proaspete în amintire; se știe deci că sumele iscalite și încassate ca taxe de mem- brii din prilejul adunărilor Asociației și fondului de teatru împlinesc aproape zece mii de coroane.

— De câte-ori nu s-o fi frământat cu gândul fiecare din noi simțind cum îl încinge de strâns brâul de fier, „cercul vicios“ din care nu poate răzbi: „suntem săraci fiindcă n-avem școală și nu putem zidi și susține a aceste școale pentru că suntem prea săraci.“

Nu tot așa i-s-a întâmplat din norocire bogatului notar din Făget, domnului Bianu, care cu un gest ce tradează forță de atlet a rupt acest cerc vicios și întemeiând o fundație de șase mii coroane, d-sa asigură soartea unei instituții, fără de care comuna s-ar prăpădi. Și să nu cre- deți că n-avem și alți oameni cu șer- pare groșcioare și cu brațe tot atât de puternice ca d-l Bianu. Vor veni, căci s-a copt sămânța vremii și tre- bue să răsără tot mai mulți atleți realiști în viața noastră culturală na- țională.

Ori doar spiritul luminat și prac- tic, domnul Ioan Mihu, care din fe- ricire este președintele unei mari so- cietăți de cultură, n-a avut și d-sa un asemenea moment de realism, când a încheiat *poeticul* său discurs de deschidere cu *prozaicul* gest de zece mii coroane?

Dar tăcere!.. căci ne apropiem de lăcașurile sfinte ale morților lu- nei din urmă. Și respectul nostru crește nu numai fiindcă vorbim despre morți, ci fiindcă ne găsim cu adevă- rat în fața unor *suflete mari*.

Par' că-l văd înaintea mea pe Dr. George Anca zăcând în patul suferin- țelor, cari aveau să-l curme. Redus, de boala care nu iartă la piele și oase, la un schelet în care mai stetea încă prins duhul său blând de Moț curat, — zadarnic încercări să-i spun din cuvânt de îmbărbătare. Cu mâna sa de ceară 'mi făcu semn po- tindu-mă să șez alături, apoi îmi zise cu glasul lui domol, ce se inneca la fiecare vorbă:

— Nu poți să crezi, cât mă bu- cur, c'ai venit să mă cercetezi!.. Eu mor... și știu sigur, că n'o să ne mai vedem. De moarte nu mi-a fost însă niciodată frică și dacă-mi pare rău că mă duc așa de tânăr din lume,

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Postume.*)

Face-m-aș.

Frunzuleană calapăr
Face-m-aș floare de măr
Să m-anine mândra-n păr.

Frunză verde trei smicele
Face-m-aș șir de mărgele
Drept la gâtul dragei mele.

Frunzuliță busuioe,
Face-m-aș brâu cu noroc
Să-mi prind puica de mijloc.

Pe mare.

Zănele din valuri
M-au vrăjit cu cântul,
De-am îndrăgit marea
Și-am urât pământul.

Mă lăsați în valuri
Să-mi găsească mormântul:
Legene-mă marea,
Legene-mă vântul.

Gh. din Moldova.

La coasă.

— Schiță. —

De Mihail Lungianu.

Stanciu Vilău s-a sculat de dimineață, când s'a crepat de ziua. A înfășurat pi- cioarele în obiele curate, în niște obiele de pânză de în, croite dint'o ruptură de cămașă; s-a încălțat cu opincile puse amoi de cu seara și pe care le încălța altădată numai la zile mari ori la vremuri afară din cale urâte; a sucit de câteva ori cu- retele în jurul glesnei, a dat cloarecul peste curele, s-a spălat în părul de lângă casă, s-a încins cu brâul lat de lână, a aruncat pe umăr zechea cu tocul și gre- sia, cu nicovala și ciocănelul în ea; și-a scos apoi coasa din celar, coasa lui cea nouă, cumpărată în ziua trecută, Duminică, cu doi lei și cincizeci de bani cu gresie cu tot. Da, doi lei și cincizeci, un pumn de bani, pe cari numai el știe cum i-a strâns unul câte unul, smulgându-i dela gura celor opt copii, pe cari i-a dat D-zeu, și pe cari tot el i-a lăsat lui în spinare de când i-a chemat în cer femeia.

Porumb se făcuse puțin anul trecut și puțin de tot a adunat și el de pe un conac de arătură; opt guri au cerut o iarnă toată și iarna a fost lungă și grea. În primăvară munca a început târziu și ce e 60 de bani pe zi, luați dela sapă, pentru o casă ca a lui, că nici de mălaiu nu s-ajungea?... Copiii mai măricuți au

trebuit apoi îngrijiți cu de toate pentru școală, și multe nu i-s-au ajuns și câte lip- suri n'a dus?

Din toată munca primăverii a pus însă azi, mâne, la săptămână, banii aceș- tia la o parte și și-a cump rat coasă. Doamne! și ce bucuros a fost când s-a văzut cu ea în mână, după ce s'a târguit un ceas și a cercat-o o jumătate de zi, lovind-o cu ciocanul de toate pietrele din fața prăvăliei, îndoiind-o, suflând între de- getele puse pe ea, să vadă de se duce re- pede abureala, ca la oțelul curat. Și unde mi-a pus o coporăe, mai mare dragul să te uiti la ea și și-a scobit toc pentru gre- sie, să beai apă din el, nu altceva.

Stanciu Vilău e un om înalt cu muș- țăți galbene, cu obraji osoși și scofălcăți, cu ochi verzi, sarbăzi ca și viața lui de muncitor sărac și împovărat.

A deschis acum ușa casei, a mai cer- cat odată coasa de piatra lată dela prag, s-a uitat puțin în juru-i, a dat o vorbă fetei lui mai mari, care sârise din pat și se freca la ochi, săltându-se puțin în pi- cioare, chip să i-se descremenească de dur- mitul stărcit cu atâția înși într'un pat de scânduri, și Stanciu Vilău a luat apoi dru- mul pe ulicioară în jos și a apucat spre »Cârstenoiu« la livezi.

Mergea încet, așezat, ca omul cu gânduri multe, da bună dimineața la câte unul, vorbea ceva cu altul; la un loc s'a găsit cu mai mulți, cari mergeau tot in- tr'acolo și s'au pus să taineze.

— Frumoasa zi a dat Dumnezeu! zice unul.

— Frumoasă! norocu ălor d-au în- ceput coasa! zice altul.

— Ba norocu ălor de au bani, să bage brațe straine! vorbi Stanciu Vilău. Că ăi de n'are, își bate coasa pe nicovală toată vericica și-l apucă ploile și-l putre- zește pologu, de nu mai e bun nici de aș- ternut la porci! Și tace.

Au ajuns la »Topolog«. Se vedeau malurile lui umede, mâncate și ici colo pe prunduri bușteni mari și cloți de făcut șită, aduși de apă.

— Mă că mare a mai venit »Topo- logu«, după ploaia asta năvalnică! ziceu unul.

— Mare, prăpădu pământului! zice- tări Stanciu Vilău.

— Ia te uită, a rămas și podu în Severin, i-a luat capsele care-l sprijinea! zice vorbi un bătrân.

A adus zeci de mii de bușteni la vale! Eu crez c'a băgat mulți din ei în Olt! zice altul.

— O fi făcut el și pagubă viitura asta a lui la mulți, da și câștigul nu-i mai mic, că i-au scăpat de cheltuiala adusului! zice răspuns Stanciu Vilău.

Fiecare număra buștenii și cloții per- duți; omul nostru își făcea însă socoteala că în vara asta n'o să mai fie muncă pe apă. Ceilalți au mai spus ce au mai spus; dar el n'asculta și se gândea acum la cei

*) „Viața Românească“ publică aceste poezii ale poetului de curând reposedat, G. Kernbach, fost prefect al Iașului și, sub numele de George din Moldova, unul dintre cei mai de seamă cola- boratori ai „V. R.“

este numai fiind-că n'o să pot face nici un bine acestui neam, pe care-l iubesc!

Și s'a stins înfășit acest suflet de aur, acest caracter de Român, cinstit lăsând neamului său scump patruzeci de mii — întreaga agoni-seala și avutul vieții sale scurte și trudite.

— Frumosul bănațean, care în viață se cheama Dr. Mera, omul în stare de-a aprecia — în inima străinătății culte unde a muncit — însemnătatea și valoarea unei clase mijlocii pentru un popor sărac incult ca al nostru, dăruiește și dânsul obștei românești optzeci de mii coroane.

— Răposatul vicar al Năsăudului, pe care l-am zărit o singură dată în tren, când se întorcea din drumul în care zădarnic căutase să-și tămăduiască sănătatea zdruncinată, — amărit și îngrijorat în cele din urmă clipe ale vieții sale, de soartea școalei ș-a bisericii noastre întărește puterea de rezistență a acestora cu întreg avutul său, ce întrece suma de 64,000 coroane.

Ș-acum, mai eri-alaltăeri se duse dintre noi un alt „doctor“ din Sătmar, Titu Henghe, un om moderat și prea puțin cunoscut pân-aci în viața noastră publică și deodată cu o singură faptă mare, lăsându-ne 80.000 el se, înscrie cu glorie în catastiful nemuritorilor noștri.

Când, în acest veac hrăpareț și materialist până la exces și-se se dă să vezi cum vii și morții într-o nobilă întrecere înmulțesc fondurile vechi ori creiază altele noi, chezuind în acest fel continuitatea și creșterea rezervei de forță, pe care trebuie s-o opunem în lupta desrobirei noastre pe toată linia, — atunci trebuie să fi cel puțin sceptic, ca să nu admitti, că acest neam în ciuda zecilor de piedeci obiective și subiective, naturale ori artificiale, *tot merge încă înspre bine*. În toial tuturor patimilor mărunte, al frecărilor și nevoilor zilnice, e greu să ai liniștea necesară pentru a putea stabili sigur, dacă valul evoluțiunii noastre ca neam își face actualmente curba de ascensiune ori coborâre.

Nouă ni-se pare că nu greșim când alătura de toate metehnele știute și recunoscute — susținem totuși că neamul nostru încearcă să se zmăcească din lumea ideologismului ce ne-a stăpânit deajuns, avântându-se de câtră o eră nouă: *era idealismului practic*.

A. P. Bănuț.

Pressea maghiară la în apărare pe episcopul Pap. O notă mai rea nici că s-ar putea pentru un episcop românesc! »Bud. Hir.« îi trânteste un lung articol, care se sfârșește cu asmutarea guvernului, ca de obicei. Ziarul maghiar pretinde ca să se rețină toate fondurile cu cari contribuie statul maghiar (?) la congresul gr.-ort. pentru că o ceată de tineri a dat episcopului Pap o serenadă cu Kossuth-nota!

Creștinii sociali maghiari, cari până acum se ocupau cu chestii economice și sociale, de acum înainte vor forma un partid politic și vor desfășura o activitate întinsă în alegerile viitoare. Intrunirea pentru înființarea partidului s-a fixat pentru Duminică. Șeful partidului este contele Szapáry Pal, care împreună cu fratele său Ladislau, acum câteva zile a fost la Viena, spre a se înțelege cu partidul creștin social de acolo. »Esti Ujság« scrie că Szapáry nu vrea altceva decât să dea tot sprijinul viitorului cabinet Kuen Hedervary, care vrea să procedeze față de partidul creștin social precum a procedat pe vremuri Kristoffi cu partidul social democrat. Se zvonește că contele Szapáry a pus la dispoziția noului partid o sumă foarte însemnată.

In budgetul austriac, pe anul 1910, prezentat alaltăeri Camerei, este prevăzut un deficit de 42.042.736 cor.

Vizite după vizite. Ziarul »Stampa« află din Paris că în ultimul timp a avut loc un schimb de telegrame între cancelarul Germaniei și contele Aehrenthal. Ambii bărbați de stat se tem ca Raccogni să nu fie o grea lovitură pentru tripla alianță. Cancelarul Bettman Holweg a propus că arhiducele Francisc Ferdinand să viziteze în numele Maj. Sale, pe regele Victor Emanuel la Roma pentru a paraliza rusofilismul Italianilor. Arhiducele Francisc Ferdinand nu s-a arătat însă inclinat a primi aceasta propunere. Cancelarul, care vrea să împiedice însă cu orice preț influența Rusiei în Italia, a reușit să convingă pe împăratul Wilhelm să viziteze încă în cursul acestui an pe regele Victor Emanuel la Roma.

Tot în zilele acestea a făcut vizită regele Bulgariei în Sârbia, având mai multe întrevederi cu regele Petru și cu moștenitorul de tron. Aceasta întâlnire pare a fi în legătură cu cea de la Racogni.

Convocarea sinodului archidieceșan.

Valea-Mureșului, 24 Octomvrie.

Convocarea sinodului archidieceșan, atât de mult dorit de întreaga preoțime gr. catolică — e fapt împlinit. Pe ziua de 23 Noemvrie st. n. delegații preoțimei gr. cat. archidieceșane, se vor întruni la Blaj, spre a delibera în unele chestii de mare însemnătate pentru viitorul preoțimei

și a bisericii gr. catolice. Se va desbata în acel sinod chestia fondului de penziune preoțesc și a fondului viduo-orfanal, chestia sistării cursului biennial teologic, a introducerii examenului prosinodal, chestia limbii de catechizare și situația școalelor populare gr. cat din archidieceșă. Și încă alte eventuale propuneri.

Atât felul și timpul convocării, cât și însemnătatea obiectelor ce sunt a se desbata, ne lasă să întvedem, că acest sinod archidieceșan va avea însemnătate istorică. Va forma o epocă nouă în istoria bisericii române gr. catolice. Ceea ce a fost sinodul Tridentin pentru întreaga biserică catolică, aceea poate să fie sinodul archidieceșan pentru viitorul archidieceșă de Alba-Iulia și Făgăraș. Numai să se aducă hotărâri într-o adevăr corăspunzătoare cerințelor timpului, iar acele hotărâri să se pună într-o adevăr în aplicare cu toată energia.

„Dintre chestiunile, cari vor forma obiecte de desbătut în acest ven. sinod — zice circulara convocatoare — locul cel mai de frunte îl ocupă chestiunea fondului preoților deficienți și a fondului archidieceșan viduo-orfanal, care cu drept cuvânt preocupă în măsură foarte mare interesul Veneratului cler archidieceșan“.

Acest obiect s-a desbătut încă din primăvară în coloanele ziarelor noastre. mai ales în coloanele „Unirii“ și a „G. T.“ S'a accentuat în acele desbateri necesitatea de a mări cotizațiile acelor fonduri, de a statoriza taxele preoților în proporțiune cu venitele fiecăruia și de a înmulți și suma ce se va distribui fiecărui preot deficient și respective văduve și orfani de preot.

Și s-a cercat a se afla și alte izvoare pentru înmulțirea acestor fonduri.

Ce privește cotizațiile preoților la aceste fonduri, s-a constatat că majoritatea absolută a sinoadelor propoapești a statorit ca taxe anuale dela preoți 5% din venitul congrual al parohiei, plus 5% din întregirea de stat. Cu un cuvânt 80 coroane pentru preoții cu salariu de 1600 cor. și 40 cor. pentru cei cu salariu de 800 cor. Nu s-a desbătut însă de loc chestia: cât va fi taxa pentru preoții cari din unul sau alt motiv — vor fi lipsiți de întregire congruală. Și nu s-a dat — după părerea scriitorului acestor șire — o soluție corăspunzătoare chestiei: care va fi pensiunea unui preot-teolog și care a unui preot moralist. S-a zis ce e drept, că preo-

tul moralist (și respective preotul împărțit cu 800 cor.) dacă vrea să primească pensiune egală cu preotul teolog — atunci să solvească și el taxa unui teolog. Și nu s-a băgat de seamă că prin o atare soluție a chestiei venim în contradicere cu praxa de până acuma și cu spiritul bisericii care socotește deopotrivă frați în Christos pe toți preoții.

După rânduielile de până acum parochiile erau clasificate în trei clase solvind preoții parochiilor de clasa I. 16 cor., cl. II. 12 cor. și clasa III. 8 coroane. Iar pensiunea indiferent de clase — a fost egală pentru toți preoții. Și asta pe dreptul, pentru că taxele nu le plăteau preoții ca persoane, ci ca beneficiați după *beneficiu*. Și nimănui nu i-a dat prin gând vre-o dată că să protesteze pentru că ceea ce solvește 16 cor. capătă pensie egală cu cel ce solvește 8 cor.

Și de aci încolo, tot după beneficiu se vor solvi taxele la fondul de penziune. Prin urmare e corect, ca pensiunea preoților să fie egală și de aci încolo. Căci dacă legislația țării a aflat cu cale a împărți (prin §. 3) preoțimea în 2 clase, — noi asta nu putem s-o sancționăm prin dispoziție la fel în privința pensiunii. Apoi — ce se va zice despre penziunea preoților neimpărțiiți de congruă? Dela aceștia ca taxă se va putea pretinde cel mult 5% din venitul congrual al parohiei. Iar preoții împărțiiți cu 800 cor. — nu vor avea drept în cazul acesta să pretindă, ca penziunea acestor preoți să fie în proporție cu taxa solvită? Așa-dar iată, de sine se va forma și clasa a III-a de preoți. Afară de aceea rezolvarea chestiei în forma amintită va îngreuna mult administrarea fondurilor. Pentru că se vor ivi astfel de cazuri, că un preot cu beneficiu de 800 cor. va fi strămutat la beneficiu de 1600 cor. Ce pensie va căpăta acest preot? Iată din ce motive scriitorul acestor șire crede că mai corectă ar fi soluția în acel fel, ca preoții indiferent de taxa solvită, să primească penziune egală. Cu atât mai vârtos, că după toate semnele ștergându-se cursul biennial — va înceta cu timpul de sine împărțirea preoților în 3 clase.

Ce privește taxele solvite în 1909, s-a convenit ca acele să se îndrepte conform concludului viitorului sinod archidieceșan — (după toate probabilitățile 5%) — dar nu s-a scris nimica despre procentele subtrase în 1908. Nu s-a scris din motivul că întregirea din 1908 s-a considerat de „ajut“ — nefiind încă votată legea

un leu și treizeci pe cari o să-i ia pe ziua aceea și-și făcea socoteala că o să-i ajungă pentru casă și o să mai pue ceva bine pentru bir, că zilele de coasă sunt puține în satul lui și să plece alurea ca mulți alții, nu poate, că el n'are să lase sacul de mălaiu și bani pentru legume la copii. După coasă o să scază apoi prețul; la polog și la clăditul fânului în clăi se plătește omului ca și la fete și femei; iar de-o începe culesul prunelor și al porumbului, se alege cu nimica toată, cu ceva prune de oțet și cu câteva băniți de șiuuleți.

Trec acum pe drumeacul de pe marginea »Topologului«. În fața ochilor se întinde o masă nesfârșită de verdeață cu mici bătați în galben, în verde închis, spălăcit ori ruginit, după cum se înșirau: porumbiști, pometuri, fânețuri ori făget nesfârșit până 'n culmile depărtate ale munților.

Din ogrăzile de pruni spânzură peste garduri crăci ușoare de povară.

— Vezi tu, mă? Nu-i prună de leac! vorbește unul.

— Ce pustiu de an a mai fost și asta! zice altul. Par-că n-a fost iarna destul de iad și a mai venit și înghețu-d-ast' primăvară, să ne ia și nădejdea asta: prunile!

— Și când te gândești că an se rupeau crăcile, și la cules putrezia cămașa

subt om stând locului, vorba ăluia! mai daugă cel dintăiu.

— Puterea lui D-zeu, ce crezi?« întări celalt.

Stanciu Vilău tăcea. El nu-și făcea atâta inimă rea din lipsa de rod, ci se gândia numai că n-o să fie chemat la scuturatul lor și n-o avea de unde să mai prinză un ban cu munca brațelor. Aceasta îl smăra pe el, omul năcăjit cu o crilă de copii.

Trec acum prin livezi. Firele de iarbă se indoie de greutatea picăturilor de rouă, se scutură din când în când de ea, mișcate de câte o lăcustă, de gândaci ori de albinele ce se lasă din zbor să culeagă suc din florii. Pe un dâmb se desfășură un petec de fânețe tot una de flori: ici e un mănunchiu de miericică și peștricioare albe bătând în galben cu miroș imbatător și dulci la gust; colea seceruici, floarea găii, osul iepurelui, toate roșii și untoase; mai dincolo coada mielului, mușețel și altele multe albe, cu miroș plăcut. Valurile erbei sunt mici însă, și firele ei rare: în câte un loc se văd numai turbele.

— Măi, da nici iarbă nu-i ca lumea! vorbește unul.

— Păi dacă nu plouă la vreme, poate să-i tot tragă potop la urmă că tot de geaba! răspunde altul.

— O să fie iarăș fân scump!« mai zise care-va.

— Ferească D-zeu! Poate s-o fi făcut prin alte părți, că d-o fi ca acu un an ne-am topit. Auzi tu, șapte poli caru de fân? Eu crez că neam de neam nostru n-a pomenit așa scumpete!« se văita un Românaș scurt, ghebos.

— O să punem și în toamna asta vitele la saramură!« duse vorba mai departe unul.

— Și om cumpăra la anu brânza tot cu doi lei, dacă nu și mai scumpă, de la un leu cum era până mai an!« ținu hangul un altul.

Și oamenii își spuneau păsurile, se văicăreau de nevoile vieții, de greutatea împovărătoare a traiului de azi pe mâne.

Stanciu Vilău își făcea tot chibzue-lile lui: »Și de coasă o să fie puțin vara asta și prețu tot de nimic!«

Se pun în rând vre-o opt cositori: Vasile Dibașu, un țigan legat la trup, arămiu la față, a luat-o întâiu, urma apoi vre-o doi înși, un moșneag și Stanciu Vilău, apoi ceilalți, iar la coadă Neagu Soră Văduva, un flăcău harnic și bun de glume.

Au luat-o din sus de lângă un fag mergând pe coastă în jos. Când ajung la capătul brazdei se oprește fiecare, ia o mână de iarbă, își șterge coasa, și o pornește în sus apoi, să tragă brazdă nouă.

Aci scoate gresia udă din tocul legat de piciorul drept, mai jos de genunchi, o trece de trei-patru ori pe coasă, o pune la loc, apucă coporăia cu putere și isbește în oștirea de flori.

Roiuri de musculițe joacă peste brazde, se amestecă cu furnicile mari roșii, cu fel de fel de gândăcei, ca găinușa popei.

Fagi mari, cu frunze jumătate verzi, jumătate galbene — uscate de gerul și zăpada ce au dat în primăvară după ce se încheiasse codru, — se înșirau pe marginea din apus a livezii, ca o ocrotire de vânturile ce suflă din deal spre vale.

— Nici jir nu-i d-afurisone!« vorbi uu om urcând coasta.

— Și nu-s nici dovleci!« mai zise altul.

— Și porumbul o să se scumpească, că s-a pus pe secetă toamna acu la legatu lui!« se tângui cineva din urma lui Stanciu Vilău.

— O să tăiem porcii slabi, dela lăsatu secului!« se mai văită nu știu care.

— O să fie vai de noi!« făcură toți într-un oftat lung,

Stanciu Vilău și-aduce acum aminte, că are și el un porc, toată avuția curții lui; îi mai vine în minte că pe locul lui nu s-au făcut dovleci și porumb mai de loc și că până i-o veni vremea coptului, o să-l mănânce așa crud cu copiii în zilele

de congruă. Asta așa ar fi să fie, numai cât să nu se uite că legea de congruă s-a alcătuit cu puterea retroactivă, așadar așa numitul „ajut“ din 1908, pe baza puterii retroactive a legii de congruă a devenit congruă. Și prin urmare preoțimea cu dreptul își poate cere înapoi plusul, adică ce trece peste taxa legală ce va hotărâ-o Ven. sinod — din ce a solvit în 1908. Ar fi mai cu cale însă, ca de acest drept preoțimea să abzică, în interesul fondului.

Dar numai cu condițiunea, ca *fi-care preot, care a primit în 1908 congruă, să mai plătească încă 10% din venitul congruă al beneficiului, ce l-a avut în 1908.* Căci numai așa va fi egalitate și dreptate, deși numai relativă. Iar această sumă, să fie în locul ori-cărei alte taxe fundamentale, care nu are loc, pentru-că nici buzunarul preoților nu e fără fund.

Intre isvoarele de venit ale fondului viduo-orfanal e a se socoti între altele și venitul intercalar al beneficiilor parohiale. Acesta putem zice, e o literă moartă, pentru-că scriitorul acestor șire știe din experiență) acest venit intercalar în cele mai multe cazuri nu intră în cassa fondului, ci îl administrează și prădează curatoratele bisericesti. Deci ar fi bine să se enunțe supravegherea riguroasă a executării acestui punct. Iar pentru a pune capăt rețelilor enorme, ce provin din vacanțele parohiilor, în legătură cu rezolvarea chestiei fondului deficienților și viduo-orfanal, ar fi bine să se afle ceva modalități pentru ștergerea anului de doliu al parohiilor.

Nu cred să fie cu cale a imita pe Lugojeni în statorirea taxelor de 600, 800 și 1000 cor. pentru clericii cari se căsătoresc cu fete de laici. Pentru-că noi trebuie să fim contrari ai restrângerii materiale a libertății individuale în ce privește căsătoria. Taxa de 800 coroane însă poate să restrângă în multe cazuri această libertate. Deci taxele pentru căsătoriile clericilor, ar putea să rămână cele vechi.

Iată părerile scriitorului acestor șire cu privire la regularea fondurilor amintite. Și nu numai a subscrisului, ci și a altor preoți, cu cari a convenit și a avut schimb de idei.

Ori cum însă, așteptăm cu încredere hotărârea viitorului sinod, bine știind, că membrii lui numai în interesul și spre binele nostru și al bisericii noastre vor lucra ce vor lucra.

— sp. —

Adunarea generală a „Asociațiunei“.

Din discursul de deschidere al d-lui prof. Andreiu Barseanu.

Pentru-că și cetitorii numărului nostru popular să cunoască în întregime mersul ideilor din magistratul discurs al d-lui prof. Andreiu Barseanu, reproducem din nou părți din sfârșitul acestei prea frumoase vorbiri, în care distinsul nostru profesor și vicepreședinte al Asociațiunei, vorbește despre meritele neperitoare ale fericitului *Alexandru Mocsonyi*:

Anume, aruncând o privire asupra întâmplărilor petrecute dela ultima adunare generală, ținută în Șimleul-Silvaniei, încoace, vedem cu durere, că în timpul acesteia scurt Asociațiunea noastră a pierdut câțiva dintre cei mai vrednici membrii ai săi, între cari, pe fruntași între fruntași, fericitul *Alexandru Mocsonyi*, fost președinte de onoare al »Asociațiunei« și membru fondator al Muzeului în care ne aflăm.

Născut dintr-o familie fruntașă de origine macedo-română, ca și nemuritorul Arhiepiscop Andreiu Șaguna, familie nobilă nu numai prin trecutul său, ci mai vârtos prin faptele sale naționale și filantropice, care a dăruit neamului nostru nu fericirii: Petru, Andreiu, Anton și George Mocsonyi, precum și pe virtuoso Caterina Mocsonyi de Foen, mama fraților Alexandru și Eugen, — fericitul *Alexandru Mocsonyi*, după ce a făcut studii serioase juridice și filosofice, a luat parte activă la viața politică, apărând drepturile naționale ale poporului nostru în dietele din anii 1865—1874, până când, decepționat și disgustat de luptele politice, s'a retras la proprietatea sa din Bănat, unde ducea o viață retrasă și meditativă. Deși însă retras din vârtejul politic, mult regretatul răposat urmărea cu atențiune toți pașii poporului nostru și când simțea, că este de lipsă a-și spune cuvântul său, în afacerile naționale sau culturale și bisericesti, el și-l spunea cu toată bunăvoința, dar totodată cu toată înțelepciunea și cu tot cumpătul, care-l caracterizau. Când era vorba însă de ajutorarea vre-unei întreprinderi naționale sau de vre-o faptă filantropică, el băga fără șovăire mâna în buzunar și ajuta cu dărnicie tot ce i se părea vrednic de ajutorat. Nu era aproape nici o instituție națională, care să nu fi fost sprijinită de fericitul *Alexandru Mocsonyi* cu sume însemnate. Astfel la clădirea edificiului, în care ne aflăm, dânsul împreună cu vârul său, regretatul Zeno Mocsonyi de Foen a dăruit suma însemnată de 24.000 coroane.

Afară de aceea mult regretatul răposat era și un erudit. Mai mult decât atât: el era un adevărat filosof. Și dacă numărul publicațiilor sale nu stă în raport cu bogăția cunoștințelor sale, cauza era însăși natura retrasă și meditativă a lui. Sufletul lui, pe cât îl pot eu înțelege, să-măna cu opalul nobil, care prinde razele soarelui, dar numai o parte mică din ele pot străbate printr'ânsul. Aceea ce a scris și a publicat însă dovedește vederi largi, concepții înalte și o judecată deosebit de pătrunzătoare.

Cu un cuvânt, sub fața liniștită și palidă a lui *Alexandru Mocsonyi* se ascundea un spirit înalt și în trupul lui delicat bă-

tea o inimă simțitoare pentru tot ce e nobil și frumos, și mai vârtos pentru neamul său mult iubit și pentru diferitele lui instituțiuni.

În vederea acestor însușiri excepționale adunarea generală a Asociațiunei noastre, ținută în Septembrie 1901 aici în Sibiu, îl alege cu mare însuflețire de președinte al acestui așezământ cultural, demnitate, pe care mult regretatul, în vederea sănătății sale slăbite, o primi numai ca un răspuns la încrederea generală, ce i se arătase.

Cu toate acestea nu pregetă a conduce adunarea generală ținută în Oravița, în 14 și 15 Septembrie 1902.

Vorbirea, cu care deschise aceasta adunare fu o nouă dovadă de adâncă lui înțelepciune și de căldură, cu care urmărea tendințele de înaintare ale poporului nostru. El definește din nou aceste tendințe, mai limpede de cum făcuse poate ori și cine până atunci, și arată, care este chemarea cea mai apropiată a »Asociațiunei«...

După trei ani de zile înțeleptul bărbat, care rostise aceste cuvinte pline de adevăr, simțindu-se tot mai slăbit, se văzu silit a se retrage dela postul de onoare, la care-l chemase încrederea obștească. În vederea meritelor sale deosebite însă Asociațiunea noastră se simte îndemnată a-l numi în adunarea generală din Timișoara președinte de onoare al său, onorându-se astfel însași pe sine.

Și deși se știa, că *Alexandru Mocsonyi* suferă și cu greu poate păși casa, totuși ochii poporului nostru se îndreptau cu încredere spre castelul din Birchiș, de unde se deprinsese să primească sfaturi înțelepte și mână de ajutor. Până când în noaptea de 2 Aprilie n. c. i-se luă și această mângâiere.

Intre lacrimile poporului întreg se depuseră rămășițele pământești ale mult regretatului bărbat în cavoul familiar din Foeni, iar sufletul lui se îndreptă spre sferile senine ale Cerului, ca să petreacă împreună cu sufletele celorlalți bărbați mari ai neamului nostru.

Să cinstim deci memoria acestui mult meritat bărbat, alături cu al lui Șaguna, al cărui școler și urmaș a fost în multe privințe; iar numele lui să-l scriem în inimile noastre în litere mai neperitoare, decât cele săpate în marmora acestui edificiu!

Afurisenia dela sf. Sinod din România.

Face mare senzație în România un greu conflict dela adunarea de Marți a sf. Sinod. Se știe, că acesta e întâiul Sinod, care s'a adunat pe baza legii noi, în urma căreia se institue un »Consiliu superior bisericesc«, amestecat cu mireni, iar statului i-se dau multe drepturi de controlă. Când legea s'a votat în Senat, unii episcopi au vorbit în contra ei, dar pe urmă s'au supus totuși. Numai episcopul din Roman, *Gherasim Șafirim*, a rămas până în sfârșit nemulțumit cu ea. Acuma la Sinod și-a arătat nemulțumirea mai vehement. Se poate că va fi dat în judecată, de forurile bisericesti. Iată textul afuriseniei pe care episcopul Șafirim a rostit-o la adresa sf. Sinod:

»Dacă unii ca aceia dintre frații mei în Domnul, pe care mai sus i-am indicat, nu se înfricoșază și nu se cutremură la auzul acestei icumenice hotărâri de Dumnezeu poruncită, ci stăruiesc în antidogmatica și anticanonica situațiune în care au pus biserica autocefală ortodoxă română, smulgând-o dela unitatea dogmatică și canonică icumenică cu biserica din Constantinopole și cu toate bisericile ortodoxe de Răsărit, cu adâncă durere reproduc mai departe sfârșitul canonului 1 de mai sus al sinodului al șaptelea ecumenic, aplicându-l întocmai acelor frați în Domnul și celor de o socotință cu ei dintre cei chemați a fi organe ale slujbei Mântuitorului nostru Isus Hristos: »Și pe cei ce ei îi dau anatemei, și noi îi anatematisim, iară pe cei ce îi caterisesc, și noi îi afurisim, iară pe cei ce îi dau certărei și noi așisderea îi supunem«. Aplic de asemenea și canonul 2 combinat cu canonul 1 al Sinodului al șaselea ecumenic:

»Rup deci ori-ce legătură și comuniune canonică cu ei, nu-i mai scotesc împreună liturghisitori cu mine, îi afurisc, îi dau anatemei ca pe niște »mădulare putrede și străine« trupului bisericii, ca pe niște »păgâni și vameși«. (Mat. 18, 17) vrednici de Dumnezeuescul glas: »Nu vă știu pre voi« (Mat. 25, 12), »depărtați-vă dela mine toți lucrătorii nedreptăței« (Luca 13, 27).

Spre încredințare și cuvenita regulă depun aceasta la biroul sfântului Sinod.

Imi zice Duhul sfânt Dumnezeu, pe care l-a trimis și-l trimite bisericii Dumnezeu Tatăl întru numele Domnului și Dumnezeului nostru Isus Hristos, spre a ne învăța pe noi toate (Ioan 14, 26), imi zic sfințele canoane icumenice, că nu mai pot lua parte în acest Sinod cu foștii mei frați în Domnul, membrii ai sfântului Sinod, cari sunt puși prin călcarea de către ei a sfințelor canoane, sub epitimie, afurisanie și anatemă.

Plec de aici cerând reșezarea bisericii regatului României pe bazele dogmatici și canonice icumenice ale bisericii creștine ortodoxe de Răsărit. Această cerere a mea o formulez nu numai pe baza străvechiului, apostolescului și imutabilului așezământ al sfintei biserici căreia slujesc, ci și pe baza constituțiunei țării mele și pe baza legii respective, la ale cărei îndatoriri m'am supus — știe aceasta domnul ministru al cultelor și instrucțiunei publice, organ al statului — mă supun și mă voi supune întru atâta însă, întru cât această lege pământească nu-mi va cere să nesocotesc legea cerească, adică dumnezeieștile dogme și sfințele canoane icumenice ale bisericii, la care mă obligă și art. 9 al ei, adică al legii sinodale din 1909, și pe cari mi-le impune nu numai conștiința, ci și demnitatea episcopală, pe care din mila lui Dumnezeu o am, în biserica dominantă a statului român, adică în biserica creștină ortodoxă de Răsărit.

Citită în sfântul Sinod al sfintei biserici autocefale ortodoxe române, în ședința dela 12 Octomvrie 1909.

Gerasim, episcop al Romanului.◀

când n-o avea câțiva gologani în pungă să le cumpere mălai.

Și brazdele sporesc. Vasile Diblașu ține tot fruntea și aleargă ca un bălaur, iar din urmă Neagu Sora Văduva, mână de nu le dă pas nici de răsuflare.

Din iarbă sar lăcustele cu țărâit scurt, se turîșează intrând în pământ șoarecii mici de câmp, fug ca niște umbre cărsteii și pitulicele sure, în fă-ăit al coaselor și în cântecul pornit de Neagu Sora Văduva dela urmă, îngânat ca o cobză de Vasile Diblașu:

»Mută-ți pitulice casa,
C-au venit voinici cu coasa;
Mută-ți pitulice cuiou
C-au venit voinici cu plugu!
C-au venit voinici cu plugu!»

Ba, Vasile Diblașu, țiganul nu s-a lăsat până n-a tăiat vre-o doi cărstei, așa să aibă »baram d-o ciuama pe seară« vorba lui.

Sunt acum la a treia brazdă de om. Vasile Diblașu, bucuros că a prins ceva sălbăticiune, face năzbătii d-ale lui, se pune în genunchi și pe coate, îi tragă mai vârtos ca înainte și lasă tot șirul de coasași cu mult în urmă.

Oamenii vorbesc tare, răd, numai Stanciu Vilău își duce picioarele și brațele în neșire, mânat înainte de căderea

cu zgomot ascuțit a firelor de iarbă, ce auzia în urmă-i și de răsuflarea apropiată a tovarășului dela spate. El se gândeste la țiganul ăsta ce vesel e, și se gândeste, că el așa țigan cum e, duce un trau mai bun ca al lui și câștigă cu meșteșugul barosului ca și din trasul brazdei; că are o femeie în cușnița lui, care-i îngrijește de ghioroi și muncește alături de el, iar când îi strânge nevoia în chingi amândoi merg pe la case și se mitogesc, că ei n-au rușine că și-au mâncat o de mult, de când și-au mâncat și biserica de caș ce-și croiseră. Se mai gândeste cu năcaș și cu ură, că țiganului îi arde de cântat și de joc, că-i licăresc ochii la vânat și-și linge buzele după ciulama; iar el și copiii lui țin de mare sărbătoare ziua când vad pe masă o mămăligă, pe care o cumpătă cu oțetul din strachină și cu burueni ferte în sec.

— Zor, zor, că-ți i-au picioarele! se auzi în urma lui.

Mai au puțin până 'n vale și iarba par-că e mai mare acum și Stanciu Vilău trage tot mai în silă și par-că cu mânie, până ce simte d-odată greutate în așternutul brazdei, simte că s-a oprit în ceva tare, aude un sunet înăbușit de oțel și rămâne cu mâna pe coporae. I-se isbise coasa de o buturugă ascunsă 'n iarbă și se frânsese în două.

A ieșit din șir mut de durere. Ceilalți au dat înainte până s-au văzut toți

la capăt. Apoi s-au oprit ștergându-și coasele, ascuțindu-le.

— Buturuga dracului! făcu unul să-l mângâie.

— Ciasu rău! mai zise altul.

— Unde e așa mai subțire acolo se rupe! rosti al treilea și-și văd toți de treabă. Stanciu Vilău se uită în sus și oftă. Apoi prinse a se gândi la cei doi lei și cincizeci, strânși atât de greu o primăvară întregă. Se gândeste la ziua percută și că acasă a lăsat mălai abia pentru prânz și că acum o să le cadă și el pe cap.

Se uită iar la cer și-l văzu senin cum e bine de coasă, se uită înaintea lui și văzu vârful dinspre apus luminat, semn că răsare soarele; se uită în jos și văzu ciotul de oțel din vârful coporaei.

— Par-că nu mai e Dumnezeu! rosti el încet, înăbușit și luă poteca la vale.

Trecea prin livezile întinse cu flori pline de sămânță, cari cereau par-că ascuțitul fierului, căta cu jind, cu ciudă la șirurile de cositori, cari albeau câmpul cu trupurile lor și mergea spre casă.

— Incotro? îl întrebau ei râd pe rând.

— Mi-s-a rupt coasa! răspundea el cu glas moale, căutând în zare, cu ochii mai searbăzi ca înainte, urmându-și dru-

mul cu capul plecat în piept și lăsat între umeri, cu spinarea adusă.

La intrarea în sat întâlni un măgar, care împovărat peste măsură cu saci cu mălai și cu sare, alerga cu pașii lui mărunți, pripiți, îndemnat din când în când de băta groasă a ciobanului, cercuită cu fier în capătul de jos, ce cădea fără milă pe șalele lui. Fără să vrea, Stanciu Vilău se înduioșă de bietul măgar, de acest animal blând, supus, harnic, lipsit de orice dorințe și atât de disprețuit, de batjocurit și lovit de soartă și de oameni! Și din înduioșarea aceasta îi răsări o asemănare mare între viața unuia și a altuia, între viața măgarului, care se hrănește cu scai, doarme în gunoii oilor și se lasă fără șovăire să fie încărcat cât de greu și viața lui, care se culcă mulțumit pe scândura goală dacă are o bucată uscată de mămăligă și e fericit când găsește ceva de lucru ca să poată duce casa, ori cum și ori când i-s-ar cere acea muncă. Și iarăși fără să vrea își pleacă capul și mai în jos și-și îndoi și mai mult spinarea.

Satu! plutea acum în lumină călduță. Pe la case femeile găteau de mâncare, să ducă la cositori. Și Stanciu Vilău înainta cu acelaș pas lălai, cu ochii aproape închiși, numai că fața i-se învinețise și simțea cum i-se băteau mușchii ei în încordări scurte, dese. Cărduri de pologari, treceau pe niști în hohote de răs, în legă-

STIRILE ZILEI.

— 16 Octombrie v.

Democrația dă înainte. În Saxonia s-au făcut alegerile dietale zilele trecute, pe baza unei legi noi. Rezultatul alegerilor este uimitor. Centralul a reușit în 21 de locuri — față de 28 în 1905; conservatorii au candidat în 17 locuri și n-au eșit nici la unul, 10 sunt în balotajii *Socialiștii au reușit în 10 locuri (până acuma erau numai 3)* și 26 din ei se află în balotaj.

Pomenirea lui Șaguna în România. »Neamul Românesc« dă o informație amănunțită cum s-a făcut în România pomenirea lui Șaguna. Mai bine au reușit serbările în patru eparhii: a Ungrovlahiei, a Moldovei, a Dunării de jos și a Râmnicului. »In toată eparhia Ungrovlahiei până la cel din urmă sat, după liturgie s-a făcut pomenirea bisericească a marelui metropolit, ca și cum el ar fi fost unul din marii ierarhi ai bisericii Ungrovlahiei. În capitală părintele vicar Teodosie Atanasu a slujit la parastasul din biserică sf. Gheorghe, fiind de față un public numeros, împreună cu comitetul central al »Ligei pentru unitatea culturală«. La Iași însuși mitropolitul Pimen al Moldovei a oficiat și a cuvântat. Tot acolo au mai comemorat pe Șaguna d-nii Xenopol și Cuza. La Ateneul bucureștean s-a întrunit o lume, cum nu s-a mai văzut acolo: în deosebi mulți preoți și teologi. Au vorbit la Ateneu d-nii: I. Mihăilescu, I. Slavici și N. Iorga. S-a citit apoi telegrama adresată M. Sale Regale principelui Carol, care e proclamat membru de onoare al Ligei culturale.

Mormântul Anastasiei, mamei lui Șaguna, după cum i se scrie »Tribunei«, nu părintele Bogoevici l-a descoperit acuma, în cimitirul din Budapesta, ci încă toamna trecută o ceată de studenți, rugați de d-l profesor Lupaș să facă cercetări. »Tribuna« zice, că »meritul descoperirii« s'a grăbit să-l răspândească părintele Bogoevici, ca să încapă atât mai ușor pe scaunul episcopesc din Caransebeș... În timpurile noastre, chiar și o comedie ca asta nu ni se pare prea cu coarne.

Congresul antialcoolic din Londra. A trecut și congresul al XII-lea antialcoolic din Londra. De pe urma lui rămân multe lucrări de mare interes pentru mișcarea aceasta. Dintre acestea cităm deocamdată, memoriul prof. Laitinen din Helsingfors (Finlanda), care a produs un adevărat entuziasm, despre »Influența alcoolului asupra imunității«. Prin experiențe făcute la 223 de oameni, fie abștinenți, fie beutori obișnuiți, prof. Laitinen a dovedit că și cele mai mici doze de alcool, micșorează rezistența împotriva boalelor, în proporțiuni totdeauna apreciabile.

Pentru masa studenților români din Brașov s'au mai făcut următoarele contribuții:

Prea Cuvioșia Sa d-l arhimandrit și vicar arhiepiscopesc Dr. Ilarion Pușcariu, a donat pentru masa studenților noștri din Brașov suma de K. 50, ca răscumpărare a serbării zilei sale onomastice.

Primească generosul donator sincerile noastre mulțămite. — *Diracțiunea școlilor medii gr. or. rom. din Brașov.*

nări de cântece. Zărindu-l de departe, fără să-și dea sama de unde venia, unde se ducea și ce era în sufletul lui, tineretia începu să îngâne cântecul lung, trăgănat al cositorilor.

»Ș-au plecat olteni la coasă,
Ila-ilai-la
Ș-au rămas oltenicii,
Ila-ilai-la!
Toarnă vin cu vedrili.
Ila-ilai-la!»

— În cotro?
— Mi-s-a rupt coasa!

Aceleași întrebări, același răspuns, rostit cu glas tot mai slab și mai desnădăjduit.

— Hai la mine la polog! Măncare de trei ori și șase gologani!« îi zise un Român.

Stanciu Vilău stă o clipă locului și-și face în el o socoteală: »Bani să-și cumpere altă coasă, n-are. De ceut la cine să ceară? De foame îi e foame! Acasă ce să caute?« Și a pornit în urma unei cete de pologari, cu capul în piept, cu spinarea adusă, svârbind într-o curte coasa cu ciotul de oțel, coasa nouă-nouă, pe care dăduse doi lei și cincizeci de bani și în care el pusese atâta nădejde să-i îndulcească un pic nevoia casei.

1909, Sălătruc (Argeș).

Ucisă din dragoste. În Franța s-a petrecut un caz interesant. Un om și-a ucis soția bolnavă, ca să o scape de suferințe. Invățat de mult să-și asculte femeea, pe care o iubea, el a ascultat odată mai mult când ea i-a zis: »Sufer mult! dacă ai fi bărbat, dacă m-ai iubi în adevăr, mi-ai grăbi sfârșitul.« El i-a grăbit sfârșitul trăgându-i un glonț de revolver în cap. Medicul l-au găsit pe el alcoolice și slab la cap; femeea, eșită de curând dintr-o casă de nebuni, era probabil încă pe jumătate nebună... Cazul va da mult de gândit judecătorilor.

România pentru Ferrer. În mai multe orașe din România s-au organizat adunări de protestare. Grandioasă a fost cea din Ploiești. Dl avocat Cocea a făcut biografia lui Ferrer, arătând sacrificiile făcute de acesta pentru statul spaniol. Vorbește de progresele făcute de internaționalism, care s-a manifestat puternic cu ocazia executării lui Ferrer, grație solidarității clasei muncitoare din întreaga lume. Becescu Silvan a comparat pe Ferrer cu Isus Christos. Un domn Arborea a atacat clasele stăpânitoare, care reprezintă reacțiunea. În »Universul« însuși A. Vlăduț face apologia martirului, apstrofând aspru pe clericali și Regi!

Alegere de învățator. Ni se comunică: În 26 l. c. fiind alegere de învățator al III-lea la școala gr. cat. din Vad, comit. Făgăraș, a obținut voturile și a fost ales Nicolae Boeriu, fiu al acelei comune, fost inv. dirigent la școala comunală din Copăcel.

Un prinț japonez asasinat. Din Charbin se telegrafiază că un Coreean a împușcat pe prințul japonez Yto. Prințul a murit. Consulul japonez din Charbin și directorul general al liniei ferate japoneze din Manduriia, au fost grav răniți. Ucigașul a fost arestat. — »Agenția Westnik« află următoarele amănunte: Când principele, părăsind vagonul cu care sosise, însoțit de d-l Kokowtzev și de autoritățile militare rusești, trecea în fața trupelor ce dau onorurile și se apropia de consuli străini, s-au auzit deodată mai multe focuri care au rănit de moarte pe principe. D-l Tanaku, șeful căilor ferate sudmanciuriene a fost rănit ușor la picior. Ucigașul e un Coreean. El declară că a venit la Charbin intradins spre a asasina pe principele Yto voind să răsbune astfel patria sa. În afară de acestea principele Yto ar fi pus să se execute câteva rude ale asasinului. Este vorba fără îndoială de un complot organizat de mai de mult. Poliția rusă a arestat în stația Tsaitagon trei Coreeni suspecti, la cari s-au găsit revolve.

Ministrul de finanțe rus d-l Kokowtzev a deșus o coroană; onoruri se vor da în toate stațiile. Ministrul Rusiei la Peking va însoți corpul principelui până la Konangtoensu. Reprezentanții ruși la Mukden și Dalni vor saluta cadavrul. D-l Kokowtzev a exprimat guvernului japonez condolențe prin ministrul Rusiei la Tokio.

Constituirea »Ligei Culturale« la Brăila. Întrunirea a fost prezidată de d-nul George Eremia mare proprietar. D. N. Iorga arată scopul întrunirii, după care expune năzuințele »Ligei culturale«. Arată toate mizeriile ce suferă Românii, și arată nevoia absolută de ajutor a Românilor din țara liberă, spunând, că numai astfel vom putea contribui la izbândirea idealului comun. Liga culturală e o legătură a Românilor pentru sprijinirea culturii românești de pretutindeni.

D-sa arată cum în decursul vremurilor, partidele au căutat să pue mâna pe Ligă spre a servi scopurile lor politice; cu toate acestea, ea a rămas un așezământ pur românesc, cinstit și curat deși nu dispune acum decât de 200 lei.

Arată apoi că Liga și-a întocmit un nou program de activitate, organizând, între altele, ședințe lunare când se vor ține conferințe și se vor citi bucăți literare, la cari vor putea lua parte toți cei cari cotizează.

Sfârșește făcând apel în primul rând că Românii de dincolo stabiliți aci să caute a se îngriji cât mai mult de soarta fraților lor de peste munți, și roagă pe cei de față a se înscrie ca membrii în Ligă.

După aceasta se aklamă un comitet provizor al secției de aici a Ligei culturale, compus din d-nii: G. Eremia, I. Măndroviceanu, C. Gușăilă, P. Manole, G. Perlea, P. Grigorescu și P. Jean.

Dumineca viitoare se va alege comitetul definitiv.

La filiala Institutului »Albina« din Brașov se vor ținea oarele de birou și de casă, cu începere dela 1 Nov. n. a. c., ast-

fel: *Dimineața*: 8—12, iar *Vineri* dela 8 a. m. până la 1 p. m. *După amiază*: 3—5, în fiecare zi de lucru.

Petrecere. Corul bisericii Sf. Treimi de pe Tocile (Brașov), care s'a înființat în vara acestui an, și care de prezent e în activitate, executând cântările liturgice în sf. biserică, va aranja o petrecere populară împreună cu dans, Sâmbătă în 31 Octombrie st. v. a. c. (13 Nov. n.) în sala dela Redută. Venitul curat al acestei petreceri e destinat pentru fondul și susținerea acestui cor. Programul și alte amănunte se vor publica în numărul viitor.

Cununie. D-l Constantia Coliban și D-soara Marioara Muntean anunță cununia lor religioasă, ce se va ținea Duminecă în 18(31) Octombrie a. c., la carele 12 din zi, în biserică gr. or. română a Ss. Arhangheli din Satulung. Brașov, Satulung, în Octombrie 1909.

Oficiu postal nou. Cu ziua de 16 c. agentura postală din comuna Farkasazó (Fărcașa, com. Sătmăr) a fost transformată în oficiu postal. De noul oficiu postal se țin comunele: Bârsăul-de-jos, Fărcașa, Bârsăul-de-sus, Sârbi, Tâmaia și cătunul Plopi.

Țarul Rusiei în Italia.

De câteva zile Țarul Nicolae petrece în Italia, la *Raconiggi*, ude a sosit cu vaporul, însoțit de mare alai. În *Raconiggi* l-a primit regele Italiei, Victor Emanuël cu familia întreagă, și au făcut împreună mai multe vânători de fazani. Scopul întâlnirii celor doi Suverani însă, desigur n-a fost vânătoarea, ci după cum se poate cunoaște chiar și din cuvintele lor, scopul lor a fost a încheia o alianță pentru planurile ce are și Italia și Rusia cu țările *Balkanice*. Este ușor de găcit, că alianța lor se îndreaptă întâiașdată contra monarhiei noastre, care are mai multe interese în Balcani, apoi în contra triplei alianțe. Nu e de mirat deci că toată presa europeană este viu agitată de întâlnirea Țarului și a Regelui Victor Emanuel.

Duminecă seara, la cina de gală din castelul regal, s-au rostit toasturile obișnuite.

Regele Italiei a rostit primul toast zicând următoarele:

Maiestate, Te salut cu bucurie ca oaspe al meu și al Italiei, căci vizita Maiestății Tale e întărirea sincerei preținii și a tendințelor comune cari leagă patria, guvernele și țările noastre. Comunitatea intereselor și a simpatiei, la a căror înnoire a contribuit așa de mult însuflețirea pentru jertfa de sine a bravorilor marinari ruși; cu ocazia ultimei noastre nenorociri, au influențat apropierea cât mai mare a Rusiei de Italia. Poporul rus și italian știu să se respecte unul pe altul și guvernele noastre au dat expresie acestui respect reciproc, prin acțiunea dezvoltată, mână în mână cu celelalte state, în interesul păcii. Am deplină încredere în M. Ta. căci amândoi am putut munci pentru asigurarea păcii popoarelor noastre. Îți mulțumesc sincer pentru vizita Maiestății Tale și îmi exprim totodată părerea de rău că alături de M. Ta nu pot vedea și pe soția M. Tale pentru a cărei însă-nătoșare am cele mai calde dorinți. Îmi închin păharul pentru sănătatea M. Tale, pentru mărirea guvernului Tău, pentru prosperarea MM. LL. Țarinele Maria și Alexandra Feodorovna, de asemenea pentru întreaga familie a M. Tale și pentru strălucirea și înflorirea Rusiei.

Muzica a intonat imnul rusesc, iar Țarul Nicolae II a răspuns prin următorul toast, spus în limba franceză:

— M-a impresionat sincer buvăvoinea cu care M. Ta m-ai salutat adineaori. Venind în fermecătoarea țară a M. Tale mi-am realizat o dorință care mă stăpânește de multă vreme.

Îmi pare foarte rău că motive sanitare n-au permis Țarinei să facem această călătorie împreună, ca și ea să-și poată mulțami pentru vizita cu care prea grațios ai binevoit să ne onorezi în Peterhof și despre care păstrăm cele mai plăcute amintiri. Primirea arhiepiscopului cu care am fost primit în Italia, corăspunde sincerei prietenii și concepției intereselor comune totodată, cari leagă patria, guvernele și țările noastre de olaltă. Via compătimire ce a probat Rusia față de Italia cu ocazia ultimei catastrofe și ecoul ce a trezit aceasta în Italia, e cea mai puternică garanță pentru simpatia crescândă dintre popoarele noastre. Sunt firm convins că guvernele noastre vor cultiva această simpatie comună și prin conlucrare continuă și plină de încredere, vor servi nu numai

apropierii dintre cele două țări — fapt care corespunde intereselor lor — ci și păcii universale. Sunt deosebit de fericit că pot fi față de aniversarea căsătoriei M. Tale și urez M. Tale sănătate, deasemenea MM. LL. Reginei Elena și Margareta și întregii familii regale, și glose paharul pentru mărirea și înflorirea acelei țări, de a cărei ospitalitate mă împărtășesc acum.

Muzica a intonat imnul italian.

Adunarea Generală

a »Reuniunii sodalilor români din Sibiu«

Dintr-un raport mai lung, ce ni s-a trimis săptămâna trecută despre adunarea generală a »Reuniunii Sodalilor români din Sibiu« reproducem din lipsă de spațiu numai următoarele:

După cuvântarea de deschidere a preșidentului Tordășianu, scopită de eplause nesfârșite, notarul Ștefan Duca cetește bogatul raport despre rodnică activitate a Reuniunii.

Raportul, ce poartă deviza »Prin stăruință la izbândă«, pentru o mai bună orientare, este împărțit în capitole. În capitolul »Casa proprie« se arată cum cărmăcii Reuniunii, spre a o scăpa de șicanele stăpânilor de casa pe de o parte, iar de alta de rușinea și de însemnatele daune materiale și morale, pricinuite de dese mutări dintr-o locuință într-alta, au apelat la generozitatea patronului nostru, a I. P. S. Sale Domnului arhiepiscop și metropolit Ioan Meșianu și a venerabilului Consistor, de a cumpăra pe sama Reuniunii casa din strada Bruckental Nr. 17 și de a o închiria deocamdată pentru Reuniune, cu rezerva, ca aceasta, când li va sta în putință, s-o rescumpere. Cererea, încoronată fiind de succes, Reuniunea din 1901 este adăpostită în această casă. Cum însă acest intravilan propriamente constă din trei case deosebite, zidite la diferite epoce, din cari 2 deveniseră neînchiriable — în urma unui nou apel al Reuniunii, venerabilul Consistor, nu numai că a conces, dar a și investit suma recerută la adaptarea respective reedificarea caselor vechi. La reedificare s'a avut în vedere atât ridicarea rentabilității caselor de închiriat, cât și mai ales să creăm pentru Reuniune localități încăpătoare și atrăgătoare. Reuniunea astăzi dispune de o sală mare, spațioasă, în etagiu și spre stradă și de o sală potrivită pentru biliard. Din casele de închiriat se încasează la chirie anuală aproape una mie opt sute cor., fără salele folosite de Reuniune, pentru cari am putea pune o chirie de cel puțin 500.

La plățirea capitalului investit în case cum și a intereselor după aceasta, au concurs și concurg cu banii lor disponibili toate fondurile Reuniunii, inclusiv chiriile ce să încasează.

În capitolul »Mobiliarul« se enumără nisuițele comitetului de a înlocui mobiliarul vechi cu altul nou, ce să stea în concordantă cu frumusețea salilor.

Cum biblioteca o fost privită drept cel mai însemnat mijloc educativ pentru membrii și prietenii Reuniunii, comitetul a adus însemnate jertfe pentru augmentarea ei. De altfel și generozitatea publică a contribuit la îmbogățirea bibliotecii, folosită de multă lume.

Corul Reuniunii, privit drept mijloc educativ și el, a fost introdus în înalțimea chemării, multumită zelului dirigenților de cor, d-nii C. Popa, mai în urmă succedat de dl profesor A. Bona. Dar dacă Reuniunea stăruitoare a fost în toate — apoi stăruitoare a fost în ținerea de ședințe literare lunare regulate cu sute de participanți și cu zeci de debutanți.

Darea de samă despre înființarea și înmulțirea numeroaselor fonduri ale Reuniunii, sunt cu o dovadă mai mult la ce să poate ajunge prin unirea forțelor, din stăruința de a aduna mai bucuros puțin, dar dela mulți, decât mulțor dela puțin. Fondul văduvelor și al orfanilor în răstimp a avut venite: cor. 2822.62, dintre cari cor. 1427.19, daruri în amintirea iubiților răposați; cor. 503.62 din crucerii aruncați în lădițele săracilor; cor. 520.25, adunați de preșident cu »Pătăria D-zou vede« la producții etc. Cheltuiindu-se pentru cununii pe căsugul unor membri răposați mai marcanți suma de cor. 202.80; »fondul Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace«, a avut venite totale cor. 1979.05, din cari cor. 1798.35 daruri dela particulari; »fondul Episcopului Nic. Popea pentru masa învățăcelilor meseriași«, are cor. 1.723.19; »fondul neatacabil« cor. 1.421.95; »fondul expoziției jubileare« cor. 564.—; »fondul Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea călătorilor fără de lucru« de cor. 525.—; »fondul Bechnitz« cor. 340.63; »fondul expoziției anuale« cor. 330.08; »fondul

despărământului femeiesc cor. 230.61; »fondul jubilar N. Cristea pentru monumentele bărbatilor binecunoscute ai meseriilor» cor. 230.11; »fondul disponibil» cor. 150.97; »fondul steagului» coroane 93 și »fondul congresului» cor. 34.56; »fondul de 20 bani (al Halei) pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare, cărui s'a pus bază cu contribuirea de câte 20 bani a prezidentului Tordășianu și alor 6 prietini ai săi, este proprietarul casei, prețuită cu cincizeci mii cor., și datoratul celorlalte fonduri cu sumele, cu cari au concurs la plățirea capitalului (și a intereselor) investit în casă. El a avut, pe lângă chirii și pe lângă sumele investite de consistar la cumpărare și la reedificare, următoarele venituri: coroane 6764.09 din daruri dela particulari; cor. 1.494.93 dela producțiunile publice ale Reuniunii; cor. 84.74 interese după depuneri etc. Intre erogațiunile lui, pe lângă sumele solvite în dare, pentru reparaturi, pentru asigurarea contra focului etc., se numără cor. 15 073.34 replățire de capital (din aceștia cor. 1500. avansați fără interese de membrul onorar P. Lăcuța) și coroane 7.035.20 plățiți în interese; datoriile fondului e, afară de sumele avansate de fondurile proprii, ceva preste douăzeci mii cor. Averea curată a Reuniunii, după subtragerea datoriilor, dau suma de aproape 23 mii cor.

După protocolul fundamental la Reuniune în restimp au fost înscriși 741 membri ordinari, iar după protocolul anului curent Reuniunea dispune de 84 membri ordinari, 124 membri ajutători, 8 membri fondatori, 17 pe viață și 4 onorari.

În restul raportului să scot în relief meritele câștigate pentru cauzele meseriașilor de o sumă de bărbăți vrednici.

Adunarea generală, după ce ia raportul comitetului ca arobare la cunoștință, aprobă socotelile Reuniunii în regulă purtate și documentate și dă comitetului absolutul. În conformitate cu propunerile comitetului, adunarea generală, cu considerarea la meritele câștigate pentru cauzele meseriașilor, proclamă cu mare însuflețire drept membri onorari ai Reuniunii pe d-nii: Candid Popa fost dirigent al corului și actual dirigent al corului bisericesc; Florea Crucită, vechiu cassar; Ioan Bologa, vechiu membru în comitet; Petru Iliș compactor și pe profesorul din Blaj, Gavril Precup mai departe exprimă condoleanță pentru membrii răposați; încuviințează procurarea din pietate a unui bust potrivit al mult regretatului Nicolae Cristea, fost întemeietor și prezident onorar al Reuniunii, care să se așeze la intrarea din eșaj, decretează revista »Munca» din Sebeșul sâs. drept organ oficial al Reuniunii și-i votează un ajutor de cor. 50; încuviințează scoaterea în tipar a »Anuarului» al 2-lea, în care să se dea, între altele, biografia și portretul patronului nostru, al I. P. S. Sale Domnului arhiepiscop și metropolit I. Meșanu, a membrilor onorari C. Stejar, Pant. Lăcuța, D. Cuntan, Simeon Simonet (Săliște), cura și al membrilor onorari proclamați în adunarea generală de față; apoi date statistice despre statul meseriașilor noștri din toate centrele etc. etc. Urmând la ordinea zilei desărcinarea fostului comitet, adunarea generală, având în vedere înmulțirea agendelor, înființează pe lângă postul de cassar un post de cassar contabil, tot asemenea pe lângă postul de notar și bibliotecar, câte un post de ajutor de notar și ajutor de bibliotecar. Membrul fondator P. Moga, cu considerarea la starea de înflorire, la care Reuniunea s'a înălțat, mulțumită zelului desvoltat de comitetul ei, propune, ear adunarea generală votează mulțumită și recunoștință fostului comitet.

V. prezidentul G. Poponea, înainte de a se pune la cale alegerea noului comitet, rostește o cuvântare — face apel la meseriași, ca însuflețindu-se de starea în care ne găsim, să-și stângă rândurile să se jertfescă și mai mult pentru cauzele noastre. Să luăm drept piidă de urmat în această privință pe bărbatul faptelor, pe prezidentul nostru. Drept aceea propune, iar adunarea generală votează prezidentului Tordășianu mulțumita și recunoștința sa.

Trecându-se la alegerea comitetului și a funcționarilor, la propunerea membrului I. Stanciu, se proclamă aleși: prezident Victor Tordășianu, vice-prezident, George Poponea, conducătorul tehnic al tipografeii Archidiecezane; notar: Ștefan Duca și Nicolae Roșca, culeg. tip.; cassari: Florea Crucită, croitor și Nicolae Stoica (cassar-contabil), culeg. tip.; bibliotecari: George Trifan, culeg. tip. și Ioan Moga, sodal pantofar; controlor: Ioan Stanciu, măiestru zugrav; arhivar: George Joandrea, culeg. tip. ear membrii în comitet, ordinari: George Săsrman, măiestru pantofar; George Mocian și Dumitru Axente,

culeg. tip. și Vasile Ban, măiestru cismar; suplenți: Ioan Roman, măiestru frizer; Laurențiu Nemeș, măiestru pantofar; Victor Maniu, măiestru frizer și Nicolae Chirca, sodal rotar.

Cu aceste ordinea de zi a fost rezolvată.

»Un participant.«

Convocare.

Despărământul Reghinului, aparținător reuniunii învățătorilor gr.-cat. din Archidieceza de Alba-Iulia și Făgăraș în înțelesul statutelor sale și conform concludului luat în adunarea precedentă, își va ținea: adunarea generală de toamnă la 20 Novembrie st. n. a. c. în orașul Szászrégen — Reghinul sădesc, la care adunare, onorații domni preoți ca directori școlastici, spectatii membrii fondatori, ordinari și ajutători, precum și toți aceia cărora le zace la inimă cauza învățământului elementar, prin aceasta cu toată onoarea sunt invitați.

Programa:

1. Ascultarea serviciului divin la 8 oare.
2. Esmiterea comisiunilor: a) pentru critica prelegerei practice; b) a acelei pentru constatarea membrilor prezenți, culegerea taxelor și înscrierea de membrii noi; c) pentru apretierea disertațiilor cetite în adunarea prezentă și d) pentru critica edificiului și a recuisitelor școlastice.
3. Ascultarea prelegerei practice: »Adaugere la Nr. 8» cu elevii din desp. I. de învățătorul local Georgiu Maior.
4. Deschiderea adunării.
5. Cetirea protocolului luat în adunarea precedentă.
6. Alexandru Moldovan învățător în Ernotajia, — Romul Catarig învățător în Gurghiu — și Florea Pop învățător. în Cașva vor diserta câte o temă liberă.
7. Comisiunile de sub punctul 2, — își fac raportul.
8. Raportul cassarelui și bibliotecarului.
9. Raport despre decurgerea adunării generale ținută la Blaj la 25 Octombrie a. c.
10. Alegerea disertațiilor pentru adunarea de primăvară.
11. Alegerea noilor oficiali pe anul de gestiune viitor.
12. Eventuale propuneri.
13. Alegerea a doi membrii pentru verificarea protocolului.
14. Inchiderea adunării.

Reghin, la 23 Octombrie 1909.

Georgiu Maior,   Gregoriu Bucur,
președinte.   notariu.

Pentru școala de fete din Arad.

A p e l.

»Reuniunea femeilor române din Arad și provincie» trimite acest apel:

Doamna mea!

În timpul din urmă s-a ivit ideea, și noi, animate din toate părțile, ne-am hotărât să aranjăm pe toamna ce vine, în folosul Reuniunii noastre, anume pentru grabnica zidire a școlii de fete, o loterie, cu câștiguri din lucruri de mână.

Cu dragoste primită din partea obștei noastre reactivarea Reuniunii și mult încurajate de toți bărbatii noștri fruntași pentru acest nou plan de acțiune: suntem sigure că indeosebi și D-Voastră veți consimți cu aceasta hotărâre și ne veți oferi cu dragă inimă tot concursul D-Voastră la realizarea și la reușita splendidă a acestei loterii: de câștig și de glorie națională.

Voim adevă să deschidem un nou isvor de venit pentru Reuniune, dar în acelaș timp voim să cultivăm și să arătăm totodată, într-o mică expoziție toate frumsețile și toată genialitatea femeii române în lucrurile de mână, cari fac po-doaba vieții, a casei și a portului, și constituie în sine un titlu de glorie pentru neamul nostru.

Spre scopul acesta frumos, apelăm la inima D-Voastră și Vă rugăm și invităm să intrați în șirul nostru de muncă națională — să gătiți D-Voastră, apoi să faceți pentru aceasta ideile propaganda cea mai largă, să sfătuiți și stăruiti în cercul și provincia D-Voastră, pe lângă doamnele și domnișoarele, țărancele noastre și fiecele lor, sau cu un cuvânt, fără diferență de clasă și de rang, cătră toate femeile române cu pricipere și cu iubire pentru arta și cultura românească, — să gătească ele singure sau să adune tot felul de lucruri de mână din domeniul vast al eco-

nomiei de casă și de port al țărâniei noastre și alte obiecte mai alese: perdele, covoare, tablouri, perini, ridicule, millieuri, vase etc. cu motive românești, și apoi toate aceste obiecte Vă rugăm să binevoiti a ie trimite aici, până la 15 Decembrie 1909 st. n., la adresa directoarei școlii de fete: Doamna Octavia Dr. Ciuhandu, Deak Ferencz-u. 27.

Să nu Vă suprină Doamna mea, nici aceasta înțelegere și nici această nouă sarcină și jertfă; pentru că noi așa socotim: că în primul rând nouă ni-se cuvine mărețul rol de purtătoare a culturii române pe aceste plaiuri, — și apoi că a sosit în fine timpul, ca noi femeile române din aceste părți să lucrăm îndoit, după ce atâta timp, am fost condamnate la totală neactivitate pe acest teren cultural.

Deci, cu Dumnezeu înaintea Voită și curaj: — și izbânda noastră este sigură.

Arad, 4 Mai 1909.

Pentru Reuniunea femeilor române din Arad și provincie.

Letiția Oncu m. p.,
v.-presidentă.

Voci din public.*

Zărnești, în Octombrie 1909.

În n-rul 192 a. c. al prețuitei »Gaz. Trans.« d-l Nicolae Garoiu continuând polemia pornită de d-sa în jurul atacelor zărneștene, face o întorsătură plină de vicieșug, părăsește obiectivitatea, devine cu totul personal și după ce-și însiră o parte a meritelor sale pentru comună și biserică, îndreptează asupra mea o ploaie de săgeți, pe baza cărora să poată ajunge la acei sfârșit, că »pe noi Zărneștenii ne nimiciră a pismei răutate și oarba neunire«.

Nu mă voi lăsa sedus a urma și eu tonul personal al d-lui Garoiu, atingând ataceri private din viața dânsului, cari pot fi interesante pentru cetitorii iubitori de senzații, dar cari n-au de a face cu seriozitatea chestiunii zărneștene, ce o tratăm.

Nu voi încerca nici să deșir și să deapăn meritele enunțate de dânsul înainte de vreme, aceasta este chemarea unei istorii critice a comunei Zărnești, pe care o voi scrie la timpul său.

Ori și cum am judeca întrebarea, un lucru e sigur, că d-l Garoiu se socotește pe sine între bărbatii cei mari, iar meritele acestor bărbatii — precum se știe — numai după moarte se recunosc.

Înălțându-se pe sine spre cer, adversarul meu politic voește să mă coboare pe mine până în fundul pământului, să mă nimicească moralmente și astfel să mă disqualifice pentru misiunea, ce soartea mi-a hărăzit-o în mijlocul poporului zărneșten, unde au trăit părinții, moșii și strămoșii mei de veacuri și unde eu n-am ajuns ca un parvenit »angajat» de d-nul Garoiu, cum mi-se laudă cu destulă închipuire și îndrăzneală, ci am fost dorit și ales cu toate giasurile ca învățător de poporul întreg, reprezentat prin sinodul parochial, iar nu împotriva întregii opinii publice, cum iarăși afirmă d-sa cu o caracteristică lipsă de adevăr. Să judece oamenii înțelepți, dacă d-l Garoiu nu se înfățișează din nou și în punctul acesta ca un eretic atunci, când în ciuda constituționalismului bisericeii noastre, admite cazul imposibil, ca un funcționar ca mine să fie angajat sau impus contra voitei obștei de o singură persoană, fie aceea chiar persoana unui domo Garoiu!

Ca să mă nimicească pe mine cum a căutat să nimicească zadarnic și pe alți tovarăși de principii ai mei, cari am avut inimă și minte de a ne emancipa de sub sistemul și școala întemeiată de dânsul, — ridică asupra mea cuvinte de hulă, se provoacă la scriesele de acum 6—7 ani din »Controlac» din Timișoara, o făcuță dispărută deodată cu sfârșitul rușinos și tragic al redactorului ei, mă învinuiește că am luat bani pentru facerea monografiei comunei Zărnești și n-am lucrat nimic, mă face răspunzător pentru decadența școlii și a unor reuniuni culturale de aici, mă acuză că am turburat pacea și armonia și am atârțat poporul, ca să nu plătească arunc pentru susținerea școlii și pentru îmbunătățirea lefurilor învățătoresci.

Voiu proba cât de neserioase și de false sunt toate aceste insinuări ale d-lui Garoiu la adresa persoanei mele. În anul 1901, pe când eram colaborator intern la ziarul sibiian »Tribuna«, conzistoriul eparhial din Arad, m'a chemat fără să fi concurat sau petiționat, la postul de rector

* Pentru forma și cuprinsul celor publicate sub rubrica aceasta Redacțiunea nu ia răspunderea.

al internatului diecesan din Beiuș în locul unui individ, care fusese înălțurat dela acel post. Am funcționat acolo până în 1 Septembrie 1903, când mi-am dat dimisia precum dovedește certificatul de serviciu dela conzistoriu. În timpul acesta am avut necontent să lupt cu fel de fel de intrigi și antecesorul meu din răzbunare voia să discreditaze înaintea publicului internatul. Astfel a publicat în foaia de senzații »Controlac» niște articoli, în care se spunea că eu ași fi avut relațiuni de dragoste cu o servitoare. Când am aflat de cuprinsul acelor articoli, am trimis mai multor foi desmintirea lor. Desmintirea a publicat-o și »Gaz. Trans.« Unele foi iusă, între cari și »Tribună Poporului» din Arad, care stetea mai aproape de cercurile conzistoriale și prin urmare era în pozițiune a cunoaște activitatea mea de rector al internatului, n-a voit să dea nici o atențiune pornografiilor apărute în foaia timișoreană, ci în n-rul 103 din 7/20, Iunie 1903 îmi adresează următoarea scrisoare, pe care o reproduc pentru orientarea celor ce ar fi destul de naivi, ca să creadă d-lui Garoiu, care umblă după potcoave de cai morți și vrea să prezinte în lumină falză lucrarea mea cinstită și însuflețită de acum 6—8 ani în funcțiunea de rector al internatului. Iată cuprinsul ei: »D-lui Pompiliu Dan rectorul internatului diecesan gr. or. român din Beiuș. Te socotim și noi și, suntem siguri, și publicul mare românesc, mai presus de bărfelile unui ziar murdar ca cel din Timișoara. N-ai deci să reflectezi nimic la scriesele individului suspendat. Munceste înainte ca până acum, și lasă pe mișei să calomnieze, că altceva nu știu. Oamenii de treabă numai scârbă pot să aibă pentru calomniatorii ordinari«.

Nu observă d-l Garoiu, că mai curând se disqualifică pe sine, când își ia refugiu în contra mea la societatea literară pornografică a »Controlac«?

Activitatea mea de rector se poate cunoaște mai ceapropie din analele internatului, iar că ce viață am dus eu acolo, o spune după 6 ani scriitorul critic »Sennin«, care în n-rul 145 din 7/20 Iulie 1909 al ziarului »Tribuna« din Arad, făcând o schiță istorică a internatului și caracterizând pe bărbatii cari l-au condus în primul period de 10 ani, referitor la persoana mea se pronunță în modul următor: »Și urmă (lui N. Diamandi) Pompiliu Dan, fost profesor la liceul din Brașov. Fusese numai rector (nu și catechet). Bărbat de o inimă caldă, cu moravuri bune și curate lucru firesc, că nu putea fi decât propagator infocat al dragostei de neam, de limbă și de patrie. Pentru întâia oară se auzise și în Beiuș pe timp mai îndelungat limba românească în formă mai curată, rostită la toate ocaziunile mai mari de cătră acest bărbat, care cu tot dreptul putea bicui pe toți pângăritorii graiului românesc. Fîind însă numit numai cu caracter provizor, după doi ani se depărtă«.

În chestia monografiei d-nul Garoiu mistifică și întortochează adevărul. Dacă monografia comunei noastre nu s-a gătat până acuma, vina este a dânsului întreagă. Dânsul este acela, care a încassat la biserică ca președinte al comitetului parochial suma de patru mii coroane cu destinațiunea, ca pe banii aceia să se adune materialul, să se facă clișeurile, să se redacteze și să se tipărească monografia. Eu am primit angajamentul să fac toată lucrarea pentru un onorar foarte modest. Din acest onorar n'am primit nici un ban. D-l Garoiu zice, că mi-a dat 60—80 cor. Nu e corect. Dânsul a anticipat 5960 cor. comunei politice care hotărâse să supoarte spesele monografiei, iar nu mie și din banii aceștia s-au procurat cărți și s-a adunat materialul pentru monografie. Tot în contul comunei politice a anticipat și »Creditul» 300 cor., cari încă s-au spesat cu adunatul materialului necesar din diferite archive și biblioteci și cu procuratul de izvoare la scrierea monografiei. Cu acestea s'au spresat până acum, precum dovedește ziarul, în care am însemnat toate cheltuielile, suma de 578 cor., și după ce d-l Garoiu și »Creditul» prin intervenirea d-lui Dr. Iancu Meșanu au anticipat la oaltă numai 359.60 cor., restul în suma de 218.40 cor. l'am anticipat eu spesând din buzunarul meu propriu. Dacă d-l Garoiu are vre-o pretenșiune, poitească a o încassa dela comună, respective dela biserică unde se află cele patru mii cor. și nu mistifice afacerea, învinuindu-mă pe mine, când toți oamenii cinstiți știu, că monografia nu s'a putut termina din lipsă de bani, iar vina la aceasta o poartă singur, că nu s'a ținut de cuvânt și n'a voit să dea spesele dela biserică, poate de teamă ca nu cumva să mă îmbogățesc eu în urma lucrării acesteia.

Interesantă, ba chiar curiosă peste măsură se prezintă imputarea ce mi-o face

d-l Garoiu, că din pricina mea a decăzut școala noastră, despărțământul Asociației și celelalte reuniuni de aici. Orice om cu judecată normală știe, că progresul sau regresul unei instituții depinde de la priceperea sau nepriceperea, dragostea de muncă sau nepăsarea, idealismul sau materialismul celor ce stau în fruntea lor ca conducători. Afacerile școlare le conduce directorul școlar și scaunul școlar în frunte cu președintele. Afacerile unei reuniuni le conduce președintele reuniunii respective. Căzând cele scrise de d-l Garoiu despre mine în legătură cu decadența școlii și a reuniunilor, oricine va fi fost aplicat a crede, că de fapt eu sunt în Zărnești la toate acestea conducător, frește un nepriecut și trădător conducător. Mă văd deci silit să spun, că în trecut n-am fost, nici acum nu sunt nici președinte al scaunului școlar, nici dirigent al școlii, nici președinte la vre-o reuniune din Zărnești. Destinele școlii în epoca asta de decadență le a condus d-l Garoiu ca președinte al scaunului și d-l V. Bude ca director, la Asociație e director d-l prof. I. Hamzea, la reuniunea femeilor e președinte de onoare d-l Garoiu, la reuniunea cealaltă de femei este președintă d-na Elena Mețianu, la reuniunea de înmormântare și la banca »Creditul« e președinte tot d-l Garoiu. Nu observă deci d-l Garoiu, că și taie creanga de sub picioare, când vorbește de decadența școlii și a reuniunilor și că lovește chiar în aceia, pe cari ar avea mai mult interes să-i cruce... Eu nicăieri n-am stăpânit, ci cel mult am fost slugă făcând pe secretarul unei sau altei reuniuni. Cine-a mai pomenit, ca sluga să poarte cărma și răspunderea, iar stăpânul să n'abă nici o grijă, nici o responsabilitate?

Am fost secretar la despărțământul Asociației și la reuniunea femeilor pentru înfrumusețarea bisericii. Să spună foștii mei stăpâni, dacă în această calitate nu i-am servit cu credință, cu devotament și în urma serviciilor mele n'au cules ei destulă laudă și preamărire, de care eu niciodată nu m'am împărtășit? Era însă în urma ostenelelor mele o recunoștință și pentru mine, tăcută și lipsită de a vorbelor paradă, care la anumite prilejuri totuși se da pe față din partea celor mulți. Această recunoștință dela un timp încoace nu le venia unora la socoteală și poate și d-l Garoiu era între aceștia. Astfel sfat au ținut și s'au luptele ca conducătorii reuniunilor să înceze ori ce funcționare. Și n'au mai voit să conchese nici ședințe ale comitetelor, nici adunări generale, pentru ca în felul acesta să nu mai am nici eu ca secretar ocaziune să lucrez și să-mi câștig merite, prin care să cuceresc eventual inima celor mulți. Ani de zile am tot așteptat ordin dela președinți să scriu baremi o listă de convocare a comitetului. Nimic și iar nimic. Era în joc ambițiunea mea de slugă harnică și cinstită și astfel la finea anului 1908 am fost silit să-mi dau abdicarea din ambele slujbe de secretar. Credeam, că doar' așa va fi mai bine pentru reuniuni. Măne-poimăne e anul și reuniunile tot nu dau semne, că ele mai trăiesc — și totuși, după logica d-lui Garoiu, sunt tot eu de vină pentru decadența reuniunilor. O astfel de logică numai în capul unor oameni din Zărnești se poate găsi.

La observarea rafinată a d-lui Garoiu, că până la venirea mea și a d-lui Dr. Hoadrea în Zărnești era bună înțelegere între oameni și că de atunci ura și invidia progresa, mă simt provocat a da pentru restabilirea adevărului, următoarele lămuriri:

De când s'a așezat d-l Garoiu în comuna Zărnești ca avocat și vânzător de beuturi spirituoase, s'a întemeiat aici o școală socială cu anumite principii de viață, s'a creiat în conducerea afacerilor publice comunale și bisericesti, un sistem politic cu anumite moravuri, și s'a format încetul cu încetul în mintea și inima societății un mod de gândire și de simțire caracteristic, aproape notoric zărneștenesc. Școala aceasta, al cărei măestru autorizat a fost d-l Garoiu, a stăpânit 30 de ani. În timpul acesta îndelungat s'au petrecut evenimente de cea mai mare importanță pentru comuna Zărnești, toate sub ochii și prin interverirea directă sau indirectă a măestrului domn Garoiu, pe care norocul l'a favorizat, iar natura l'a înzestrat

cu niște însușiri proprii tuturor oamenilor, cari dela nimica ajung la avere considerabilă. Ca cel mai bogat și mai învățat om în comună, dânsul era considerat ca un fel de *iran* al comunei în înțelesul grecesc al cuvântului, și multă vreme toată lumea trebuia să creadă, că ceea ce face și spune dânsul este drept și sfânt. Atât la comuna politică, cât și la cea bisericască toate s'au petrecut după pofta dânsului. În timpul acesta de stăpânire *iranică* s'a așezat fabrica cea mare de celuloză, s'au vândut pădurile comunale, s'a zidit marele hotel comunal, s'a făcut canalul și trotuarul pe strada principală și alte schimbări, de cari este strâns legat numele d-lui Garoiu.

Situația se putea caracteriza prin două cuvinte: *Walachische Wirtschaft*. Se vânduseră pădurile pe un preț de batjocură prin captivarea membrilor din reprezentanța comunală. Se zidise un hotel uriaș după un plan mizerabil, care înghițise 200 mii coroane și n-adecea nici un venit. Se făcuse un canal și un trotuar cu bani scumpi, care își acum e rușinea comunei și groaza celor ce vizitează comuna etc. etc.

Caracteristica școlii reprezentate de d-l Garoiu în privința conducerii afacerilor obștești era: Monopolizarea tuturor grijilor în una și aceeași persoană, d-l Garoiu fiind președinte împătrit. E lipsa de control și opoziție, eliminarea și reducerea la tăcere a elementelor independente, o nepăsare păcătoasă față de interesele economice ale poporului, exploatarea tuturor afacerilor publice în favorul propriului buzunar, lipsa de scrupul în întregirea posturilor de dirigători, lipsa de scrupul în chestiuni de moravuri și de cinste publică.

Lucru firesc, că o astfel de școală trebuie mai curând sau mai târziu să-și arete roadele nenorocite și dezastruoase. Greșelile și păcatele săvârșite la comună și la biserică trebuiau să se răsbune. Să vinzi pe un preț bagatel păduri, cari valorau milioane, să cheltuești sute de mii pentru un hotel, care nu-ți aduce nici 1 1/2% venit, să nu faci absolut nimic pentru îmbunătățirea stării economice-financiare a poporului, să privești cu nepăsare cum an de an să risipești pe nimicuri capitalul vărsat în comună de fabricile cele mari și să nu dai poporului o bancă potrivită intereselor sale speciale, să nu observi, cum degenerază economia de vite și să nu faci nici un pas pentru a câștiga pe seama economilor o pășune comunală, care este neapărat de lipsă; să stai nepăsător, când vezi că la epitropia bisericii s-au aflat de repetite ori lipsuri de bani cu sutele și cu miile; să negliji votarea și încasarea regulată an de an a aruncului de cult dela popor și apoi să forțezi încasarea lui pe 8—10 ani deodată pe cale execuțională și astfel în mod ușuratec să arunci în inima poporului ura față de biserică și de școală; să reduci posturile învățătoresci dela 6 la 4, pentru a face economie pe socoteala creșterii și luminării poporului, iar pe de altă parte să risipești banii bisericii prin spese nechibzuite; toate acestea și încă multe altele sunt greșeli și păcate ale erei d-lui Garoiu, cari au produs adâncă mâhnire și nemulțămire în sufletul tuturor Zărneștenilor.

Totuși au avut să sufere pe urma acestor păcate. Singur d-l Garoiu, ca cel mai învățat, n-a pierdut nimic, ci după treizeci de ani s'a ales cu o avere considerabilă de aproape un milion de coroane.

Înțeleg și eu egoismul și aprob ca un conducător al poporului să se îmbogățească, dar numai în proporția și în măsura ce o îngăduie binele și progresul comunei și obștei conduse de el.

Buna înțelegere între oameni, pe care o deplâng d-l Garoiu, era o înțelegere susținută pe cale meșteșugită, din care dânsul a tras foloasele, iar mulțimea poporului nu s'a pricopsit cu nimic.

Când poporul a observat prăpastia ce există între starea sa materială și a conducătorului său, ura și invidia care de mult sta închisă în inima lui a început să iasă la iveală, să progresa. Aceasta era un proces natural, pe care nici eu nici d-l Dr. Hoadrea și nimenea nu-l putea împede în dezvoltarea sa.

Eu după ce am venit la Zărnești, aproape doi ani am făcut adevărat cult pentru persoana lipsită de popularitate a d-lui Garoiu, fiindcă voiam să mergem înainte cu d-sa în frunte. Știam, că pentru un adevărat conducător nota indispensabilă este autoritatea întemeiată pe stimă și iubire nefățărîtă, iar nu pe teama de avere și pe specula de căpătuială. Am căutat să scot la iveală toate meritele sale, ori cât de mărunte, cu acel cuget curat și ciostit, ca prin aceasta să-i cultiv nimbul de înainte mergător. După doi ani m-am convins, că luasem direcția greșită.

Caracterul omului nu se schimbă D-sa își avea de mult caracterul său format și era numai o vreme perdută a încerca o schimbare a lui. M-am convins, că cu dânsul în frunte nu e posibilă o mergere înainte pe bază de principii, și am zis: să înaintăm și fără dânsul, și dacă e nevoie, și peste voința dânsului.

Neglijența afacerilor publice, de care mi-se plângea d-l Garoiu la 1901, am aflat-o cu mult mai uricioasă, decum își poate cineva închipui, într-o comună ca Zărnești.

Am aflat, că aici nu e vorba numai de o neglijență cât de trădăvă a intereselor obștești, ci unii oameni au anume intențiunea de a zădărnici și nimici instituții și mișcări culturale, pentru ca astfel să țină poporul cât mai multă vreme în prostie și în întunec și ei să-și poată face mendrele și trebușoarele în armonie și în bună înțelegere. Astfel se explică reducerea posturilor învățătoresci și îndărjirea de a nu ridica salariile dela 600 coroane, deși situația materială a bisericii o îngăduia aceasta de mult și fără nici o greutate simțitoare.

Voința noastră a celor de alte principii ca d-l Garoiu este să suplinim golurile rămase în urma activității d-sale publice, la comună, la biserică, la școală și în societate. Așa cred, că fiecare zărneștean se va bucura, dacă ne vom putea implini această datorință patriotică.

P. Dan.

ULTIME ȘTIRI.

Budapesta, 28 Octomvrie. La cincința lui Fr. Kossuth, toți miniștrii s-au întrunit la consiliu. Asupra decursului conziliului se păstrează discreție perfectă. Se da însă ca sigur, că s-a lucrat la un plan pe baza căruia 67-istii și elementele 48-iste mai moderate, cu sprijinul lui Kossuth, să se alieze în contra radicalilor de sub conducerea lui Justh.

Viena, 28 Oct. „Vaterland“ tratează despre concesiunile militare ce le cer Ungurii de la Impărat. Conte Andrássy a propus ca deocamdată nu ține decât la o concesiune simplă și aproape fără vre-o mare însemnătate. Această concesiune „neînsemnată“ e ca să se mențină în regimentele de linie aflătoare pe teritoriul Ungariei toți acei subofițeri cari nu cunosc nici o altă limbă decât cea ungurească. Menținerea însă numai de astfel de subofițeri „stok-maghiari“ ar constrânge însă, zice cu drept cuvânt „Vaterland“ și pe ofițerii din regimentele românești, croate, slavonești și sârbești să vorbească numai ungurește. Lucrul acesta nu trebuie tolerat însă cu nici un preț, conchide ziarul vienez „Vaterland“.

Viena, 28 Oct. În legătură cu declarațiunile făcute de deputatul Vasile Lucaciu prin ziarul „Reichspost“ circula tot felul de desmintiri, a căror tendință nu se cunoaște.

Correspondentul ziarului „Minerva“ constată că deputații Maniu, Vaida și Petrovici au tratat cu deputații bucovineni asupra viitoarei tactice politice a naționalităților.

București, 28 Oct. Bleriot n-a putut face înălțarea în aer cu aeroplanul deoarece o explozie a zdrobit părțile esențiale dela mașină. A depeșat la Paris după un nou aeroplan. Publicul era foarte deprimat. Familia regală a mers dela Sinaia dinadins pentru a fi de față la zbor.

Bibliografie.

»Viața Românească«, Iași, nr. 9 cu următorul sumar:

Sadoveanu: Apa morților. — Natalia Iosif: Cântec. — I. Rusu-Șirianul: Riviera Austriei. — Ion Miulescu: De vorbă cu mine însu-mi. — C. Sandu Aldea: Umbra. — M. Codreanu: Sonete. — Francisc Lebrun: Pictorii din Toscana. — V. Eftimiu: Soarele. — I. Agârbiceanu: Angheluș. — C. Hoiescu: Situația petrolului în comerțul lumii. — Gh. din Moldova: Postume. — I. E. Duca: Cronica esternă. — Manicatul: Cronica medicală. — G. C. Ionescu-Șișești: Cronica agricolă. — I. Rusu-Șirianul: Scrisori din Ardeal. — Recenziuni etc. etc.

»Convorbiri literare« Nr. 9. Director S. Mehedintzi. Cuprinsul: D. Zamfirescu: Bușcă. — P. Cerna: Dor (versuri). — M. I. Chiriteșcu: Grănicerul. — M. Beza: Cântec (versuri). — Mihail Antonide: John Ruskin, Sesame and lilies: Comoriile Regilor. — Bachelin: Un poet de peste ocean. — Ioan Urban Jarnik: Drumul pe care am mers. — Dr. N. Leon: Dușmanul liberiei gândiri. — D. Z.: Ultim cuvânt. — M. Mihăileanu: O imposibilitate pedagogică. — Th. Stamati: Memoriu cu privire la starea și organizarea învățământului public în Moldova la 1846. — * * * Cronica literară și științifică: 1) Fapte, 2) recenzii, 3) reviste. — S.: Cronica artistică: Societatea scriitorilor. — S. Aldea: Cronica agricolă: Tăvălugul Campbell. (Campells sub surface Packer) — S. Mehedintzi: Cronica școlară: Îndărăt — spre școală. — I. Răducanu: Cronica economică: Intâilul congres regional al cooperăției sătești. — M.: Dela Români de peste hotare. — Bibliografie. — Corespondență.

»Sămănătorul«, revistă săptămânală. Anul VIII. — Nr. 41. Director: Aurel C. Popovici. Sumarul: Dr. Ioan Lupaș: Mitropolitul Andrei Baron de Șaguna (individualitatea sa). — C. Doboș: Tu mâne pleci (versuri). — Dr. I. Gherghel: Dare de saamă (Isidor Ieșan, despre Noroc). — N. Budurescu: După trei ani (versuri). — V. V. Haneș: O amintire (schită). — M. Săulescu: Podobeale (versuri). — N. C. Suseanu: Necunoscutei (versuri). — Apel.

»Ramuric«, revistă literară bilunară, anul IV. nr. 17—18. N. Bănescu: Mitropolitul Andrei Șaguna. (cu portret). — I. U. Soricu: Cântec de toamnă (poezie). — N. Bănescu: Adresa către Excelența sa Andrei B. de Șaguna. — G. Topârceanu: Țigani (poezie). — Dr. I. Lupaș: Sfințirea lui Șaguna de Episcop la Carlovitz. — Ștefan Braborescu: Tăcere (poezie). — D. Tomescu: Măsterul poetului (fragment). — Vasile Militaru: Scrisoare dela fratele meu (poezie). — Ioan C. Nicolescu: Principiul Național și Secolul XX. — Costea Graur: Ție ce ți-a spus? (poezie). — G. Topârceanu: Taina nopții (poezie). — Ioan Adam: Prin vremuri (feerie simbolică). Momentul I. — Victoria Rațiu: Cicorilor (poezie). — Brumărel: Dela cursurile de vară din Văleni-de-Munte. — Ioan C. Popescu: Romantă (traducere). — I. Grindină și Fl. Stoenscu: Rut Hora (de G. Carducci). — Ionescu-Morel: Un proces (schită). — G. Topârceanu: Epitafuri. — * * * O întâmpinare. — St. Br., Corn. Vultur, I. M. M. — Cronica.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu. Râm.

Redactor respons.: Dr. Sever Dan.

Circus Stuzbart în Hala festivă.

Astăzi și în fie-care zi **lupte internaționale** pentru premiul de 4000 cor. la care concurează cei mai renumiți luptători din lume.

I.
Astăzi, Joi 28 Oct. luptă:
Josef Pfaff contra Milo Saksch, Italia.
II.
Paul le'Boucher Franța,
contra Wanyek, Polonia.
III.
Hansen, Danemarca,
contra Hitzler, München.

„ECONOMUL“

instituit de credit și economii, societate pe acțiuni.
Centrală în Cluj (casa proprie) Strada Veselényi-Miklós 26. Filiale în Gherla, Ludoșul de Mureș, Panticeu, expoziția în Aiud.

Intemeiat la anul 1886.

Are Capital social în 4000 acțiuni
K. 400.000
Fonduri de rezervă „ 250.000
Fonduri culturale și de binefacere „ 15.000
Depuneri spre fructificare circa „ 1500.000

Primește depuneri spre fructificare dela privați cu 4 1/2% și cu 5%, iar la suma peste 10.000 cor. și dela corporațiuni culturale sau filantropice cu condițiuni excepțional favorabile

Escamtează cambii cu cel puțin două subscrieri;

Dă împrumuturi pe cambii cu acoperire ipotecară cu 7% și 8%; Acoardă împrumuturi ipotecare cu amortizare pe 10, 20 și 30 ani cu 7%.

Acoardă împrumuturi de Contocurent cu acoperire de hârtii de valoare notate la bursă cu 6% și 7%;

„Economul“ ajută, ca să se înființeze în comune bănci sătești; de acelea s'au făcut la Gilău, Feneș, Sălciua, Tic, Berind.

„Economul“ mijlocește cele mai efține asigurări pe viață și contra focului.

Președinte: Vicepreședinte:
Dr. Isidor Marcu. Ioan Nestor de Desmir,
Dir. executiv:
Dr. Amos Frâncu.

Membrii în Direcțiune: **Dr. Elie Dăianu, Ladislau Papp, Ștefan Havași, Dr. Romulus Marcu, Iuniu Br Hodoș, Dr. Coriolan Pop. Jurisconsult: Dr. Victor Poruțiu, avocat.**

„Sătmăreana“

instituit de credit și economii, societate pe acții în Seini (Sziinyérváralja).

Concurs

„Sătmăreana“, instituit de credit și economii, societate pe acții public concurs pentru ocuparea unui post de oficial dotat cu 1200.— coroane salar anual și tantiemă statutară.

Eventual pentru un post de practicant cu salar anual de 900 cor.

Funcționarii neînșurați au cortel comun gratuit cu încălzit și luminat în casa institutului.

Reflecțanții la postul de oficial au să documenteze o praxă de bancă de cel puțin un an; reflecțanții la amândouă posturile vor dovedi, că au absolvat cu maturitate o școală comercială superioară și că posed deplin — în scris și vorbire — limba română și maghiară, eventual și cea germană.

Alesul are să-și ocupe postul — cel mult — până în 1 Decembrie.

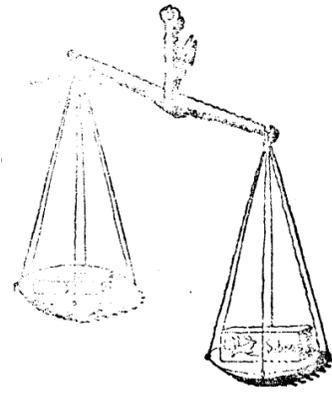
Recursele înzestrate cu copiele de documente se vor trimite la adresa Direcțiunii institutului în Seini (Sziinyérváralja) până în 30 Octombrie st. n. a. c.

Seini, la 12 Octombrie 1909.
(752,3—8.) **Direrțiunea.**

Cursul la bursa din Cluj.

Din 27 Octombrie n. 1909.

Renta ung. de sur 4%	112 35
Renta de corone ung. 4%	91 65
Imp. oăil. fer. ung. în aur 2%	81 90
Imp. oăil. fer. ung. în argint 4%	2 05
Bonuri rurale croate-slavone	94 —
Imp. ung. cu premi	2 1 —
Losuri pentru reg. Tisei și Segueda	144 90
Renta de hârtie austr. 4%	94 75
Renta de argint austr. 4%	94 70
Renta de aur austr. 4%	16 30

**La Calitate
Preț și
Greutate**

să fie omul cu atențiune când cumpără sau aseamănă săpunul. Nici un săpun din lume nu e ca

Săpunul Schicht.

în ce privește toate calitățile lui bune: săpun curat, moale, ieftin, care curăță bine.

Renta de corone austr. 4%	94 75
Bonuri rurale ungare 3 1/2%	84 40
Losuri din 1860	164 50
Acții de-ale Băncii ung. de credit	776.—
Acții de-ale Băncii austr. de credit	657 25
Acții de-ale Băncii austro-ung.	1775.—
Napoleoniori.	19.11
Mărci imperiale germane	117.65
London vista	240 80
Paris vista.	95 55
Neto italiene.	94 95

Cursul pieței Brașov.

Din 28 Octombrie n. 1909.

Bancnote rom. Cump.	18.93	Vend.	18.98
Argint român	18 80		18 94
„ turcesc	21 50		21 60
„ serb. fonc. Albine 5%	100.—		101.—
„ Rusești	253.50		253.—

Cărămizi și țigle

se află în magazinul nostru din Bistrița, plața cailor Nr. 9, cu următoarele prețuri:

o mie de cărămizi	în magazin	28 C.
	în wagon la gara din Bistrița	34 C.
o mii de țigle (șirepuri)	în magazin	15 C.
	în wagon la gara din Bistrița	16 C. 40 f.

Cărămizile și țiglele (șirepuri) sunt de calitate superioară, lucrate și arse foarte bine,

din vestitul lut mălos ce se află în Bistrița.

Comandele cu calea ferată se efectuează prompt. Prețul se rambursează, dacă nu se statoresc altcum condițiile de literare.

Probe la cerere se trimit.
Societatea acționară de cărămidărie

în Bistrița (Beszteroze).

(708,14—20.)

Din partea unei societăți de asigurare bine acreditate se caută

Funcționari voiajori

versați în afaceri de asigurare, pentru serviciu extern (achizitori), cari au relații cu cercuri mai bune, eventual domni solizi, cari doresc să se dedice acestei ocupațiuni. — Oferte cu indicarea pretensiunilor sunt a se trimite sub: H. Z. 1000 la administrația acestui ziar. (759,2—8.)

Napoleoniori.	19.04	19.16
„ Galbeni	11.20	11.40
„ Mărci germane	117.—	117.50

Publicațiune.

Se aduce la cunoștința publică, că după ce Inaltul Minister reg. ung. de finanțe prin organele sale de controlă a făcut revisia losurilor clasei I. a loteriei a (douăzeci și cincina) de clasă reg. ung. priv. s'au predat losurile collectorilor principali spre vânzare.

Planul loteriei aprobat de Inaltul Minister reg. ung. de finanțe se publică:

Planul loteriei a douăzeci și cincina de clasă reg. ung. priv. 110,000 Losuri, 55,000 câștiguri.

Clasa întâia Depunere 12.— corone. Tragerea în 18 și 20 Nov. 1909.		Clasa a doua Depunere 20.— corone. Tragerea: în 14 15 și 16 Dec. 1909.		Clasa a treia. Depunere 32.— corone. Tragerea: în 11, 12 și 13 Ian. 1910.		Clasa a șesa. Depunere 24.— corone. Tragerea: din 23 Martie până la 21 April 1910.	
Câștiguri:	Corone.	Câștiguri:	Corone.	Câștiguri:	Corone.	Cel mai mare câștig în cas favorabil	
1 à	60000	1 à	70000	1 à	80000	1.000,000	
1 à	20000	1 à	25000	1 à	30000	== (UN MILION) ==	
1 à	10000	1 à	10000	1 à	20000	CORÓNE.	
1 à	5000	1 à	5000	1 à	15000	1 premiu	600000
3 à	2000	3 à	3000	3 à	10000	1 câștig	400000
5 à	1000	5 à	2000	5 à	5000	1 à	200000
8 à	500	8 à	1000	8 à	2000	1 à	100000
30 à	300	20 à	500	10 à	1000	1 à	80000
100 à	100	110 à	300	120 à	500	1 à	60000
3350 à	40	4350 à	80	4850 à	130	1 à	50000
3500 câșt.	Corone 263000	4500 câșt.	Corone 528000	5000 câșt.	Corone 910500	1 à	40000
Clasa a patra. Depunere 40.— corone. Tragerea în 8, 9 și 10 Februarie 1910.		Clasa a cincea. Depunere 32.— corone. Tragerea în 2 și 3 Martie 1910.				1 à	30000
Câștiguri:	Corone.	Câștiguri:	Corone.			1 à	20000
1 à	90000	1 à	100000			1 à	10000
1 à	30000	1 à	30000			1 à	8000
1 à	20000	1 à	20000			1 à	6000
1 à	15000	1 à	15000			1 à	5000
3 à	10000	3 à	10000			1 à	4000
5 à	5000	5 à	5000			2 à	3000
8 à	2000	8 à	2000			2 à	2500
10 à	1000	10 à	1000			4 à	2000
120 à	500	120 à	500			5 à	1500
4850 à	170	3850 à	200			25 à	1000
5000 câștiguri	Corone 1.120,500	4000 câștiguri	Corone 1.076,000			50 à	500
						405 à	2000
						760 à	1000
						1140 à	500
						30600 à	200
						33000 Câștig. și prem. cor.	10555000

Câștigul care se va trage la urmă din aceste 550 capătă premii.

Tragerea câștigurilor clasei I. va avea loc în 18 și 20 Noembrie a. c. în prezența oficiului de control reg. ung. și a unui notar public reg. în Sala de tragere. Losurile se capătă la toți collectorii loteriei de clasă reg. ung. priv.

Budapesta, 24 Octombrie 1909.

DIRECȚIUNEA
Loteriei de clasă reg. ung. privilegiate.
LUKÁCS. HAZAY.

Institut indigen. Banca de asigurare

„TRANSILVANIA“

din Sibiu

intemeiată la anul 1868

in Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune, edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

in toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix, asigurări de copii, de studii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală.

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: **95,816.412 cor.** Capital asigurat asupra vieții: **9,882.454 coroane.**

Dela întemeiere institutul a solvit:

pentru despăg. de incendii **4,484,278-83 c.**, pt. capitale asig. pe viață **4,028,113-12 c.**

Oferte și informații se pot primi dela: Direcțiunea în Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 etajul I, curtea I, și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj, și Oradea-mare, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

LEGĂTORIE DE CĂRȚI,

:: nouă și modern aranjată. ::

ATELIER pentru CARTONAGIU și TIPAR AURIT Brașov, Strada Spitalului 34.

Subsemnatul am onoarea a aduce la cunoștința On. public, că în calitate de cel mai vechin concesionat recunoscut și expert specialist am ajuns în plăcuta poziție a putea lua în executare toate lucrările aparținătoare specialității mele și a-le executa pe lângă cele mai moderate și ieftine prețuri.

Apelând la sprințul binevoitor al cunoscutului public semnez cu toată stima

(760,1-3.)

FRIEDERIC THOISS.

Comande se iau în primire și în strada Michael-Weiss 25 (parter în curte înapoi).

La dorință cărțile se iau în primire dela particulari și li se aduc acasă.

La Tipografia și Librăria A. Mureșianu, Brașov:

Important pentru vîndătorii de cărți prin orașe și tîrguri este cartea de rugăciune

„Lauda lui Dumnezeu“

pentru credincioșii de religie ortodoxă română, cuprinzînd rugăciuni de dimineață și de seară, la sfînta Liturgie, la taina mărturisirei, precum și la alte multe rugăciuni folositoare 56 la număr pe 255 pagini, format octav mic.

Acăsta carte de rugăciuni artistic legată este prima la Români, cari până acuma se închinau din cărți subred legate și ordinare. Acuma nu trebuie să stăm în privința acăsta mai prejos de cărțile de rugăciune ale celorlalte naționalități. Prin cartea de rugăciune „Lauda lui Dumnezeu“ s'a făcut Românilor un însemnat serviciu, căci ea este o carte de rugăciune frumoasă și se pôte căpeta în diferite legături dela mai simple până la mai luxoase și tôte în preț foarte moderat.

Prețul lor este:

Cor. b.	Cor. b.
Legătură trinitică neagră și aurită cu sêu țară chip sfânt — 90	Imit. de fildes cu catifea și închietore 2 65
Imit. de fildes în alb sêu negru 1 60	" " " cu catifea și podobă tui mare 3 10
" " " cu încheietore 1 80	
" " " cu cadru argintat și închietore 2 10	

Tot asemenea atragem atențiunea publicului asupra „Cartei de rugăciune“ înlocuite de protopresbiterul Calistrat Coca cu aprobarea consistoriului episcopesc ortodox-oriental din Cernăuți, care carte format mic octav, cuprinzînd asemenea tôte rugăciunile noastre folositoare ar fi cea mai potrivită carte de rugăciune pentru tōți școlarii.

Prețul acăstei cărți:

in pânză neagră	cor. 1.—
" " " ceva mai luxosă	cor. 1.20
" " " format ceva mai mare	cor. 1.40

Tôte acăstea se pot procura prin Tipografia și Librăria A. Mureșianu, Brașov, unde au să se adreseze și vîndătorii.

Banii mei nu voi ai arunca pe fereastră de acăsa cumpăr hainele trebuincioase de toamnă și iarnă numai dela firma

Henrik Izsák & Cie.,

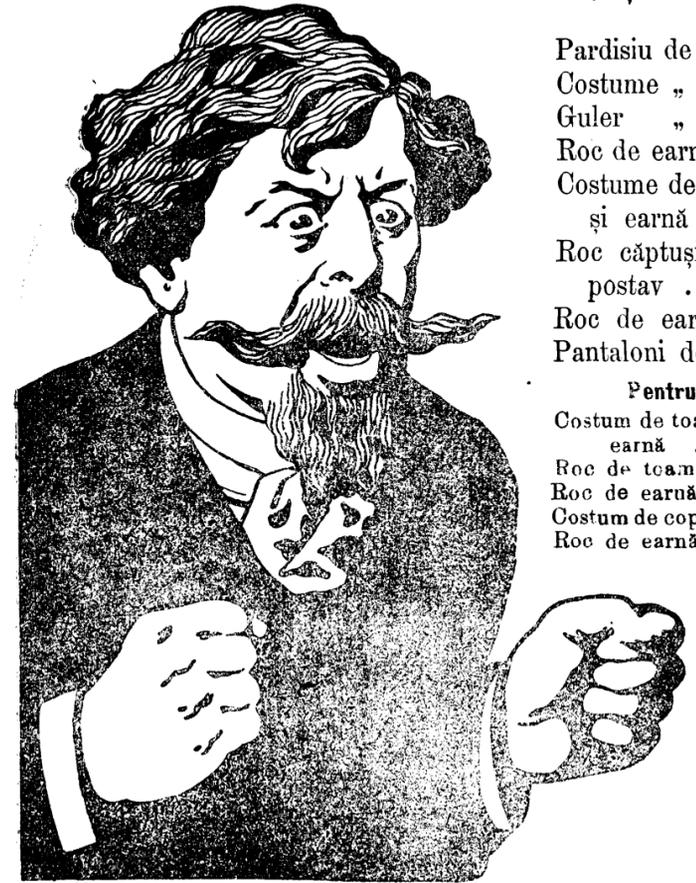
Brașov, Strada Porții Nr. 9-11.

Prețurile de reclam:

Despărțământul pentru bărbaț:

	Cor.
Pardisiu de toamnă	18
Costume „ „	20
Guler „ „	11
Roc de earnă negru	17
Costume de toamnă și earnă	17
Roc căptușit cu postav	19
Roc de earnă	12
Pantaloni de earnă	6
Pentru copii:	
Costum de toamnă și earnă	11
Roc de toamnă	14
Roc de earnă	15
Costum de copii 3-10 ani	6
Roc de earnă	9

Prăvălie nouă!

Hainele de toamnă sunt croite modern și bine lucrate.

Prăvălie nouă!

Inlocuește hainele după măsură.

Asortiment mare în blane pentru oraș și călătorie, rocuri de piele, sprit, vînațoare și livrele de vizitii.

TIPOGRAFIA

A. Mureșianu

Brașov, Tîrgul Inului Nr. 30.

Acăst stabiliment este provădut cu cele mai bune mijloce tehnice și fiind bine asortat cu tōt felul de caractere de litere din cele mai moderne este pus în pozițiune de a puté executa ori-ce comande cu promptitudine și acurateță, precum:

IMPRIMATE ARTISTICE IN ACR. ARGINT SI COLORI.

CĂRȚI DE ȘTIINȚĂ, LITERATURĂ ȘI DIDACTICE

STATUTE.

FOI PERIODICE.

BILETE DE VISITĂ DIFERITE FORMARE.

PROGRAME ELEGANTE.

BILETE DE LOGODNĂ ȘI DE NUNȚĂ DUPĂ DORINȚĂ ȘI IN COLORI.

ANUNȚURĂ.

REGISTRE și IMPRIMATE pentru tōte speciile de serviciuri.

BILANȚURĂ.

Compturi, Adrese, Circulare, Scrisori.

Coverts, in lăcă mărimca.

TARIFE COMERCIALE, INDUSTRIALE, de HOTELURI și RESTAURANTE.

PREȚURI-CURENTE și DIVERSE

BILETE DE INMORMENTARI.

Comandele eventuale se primesc în biuroul tipografiei, Brașov Tîrgul Inului Nr. 30, în etajul. înderept în curte. — Prețurile moderate. — Comandele din afară rugăm a le adresa la

Tipografia A. MUREȘIANU, Brașov.

Gazeta Transilvaniei cu numărul a 10 flier se vînde la zaraful Dumitru Pop, la tîrgeria de pe parcul Rudlof și la Eremias Nepoții.